

ABONAMENTUL:

Un an . . . 28 — Cor.
 Cămineanitate an 14 —
 3 luni . . . 7 —
 Pe lună . . . 2-40

Pentru România și
 străinătate:
 Pe an an . . . 40 — franci
 Telefon
 Oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi-Nr. 1a

INȘERȚIUNILE
 se primesc la adresa
 traie

Mulțimele publice și Lo-
 deschisă noastră până 20 a.

Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

ROMÂNUL

Nebunul dela Odoreu.

Adunările noastre din Sătmar.
 Ce s'a întâmplat la Odoreu?
 Minciuna palmuită.

Arad, 4 Septembrie

Primim azi, în sfârșit, un raport amănunțit despre volnicia dela Odoreu și mărturisim că, faptele ce ni se relată nu pot să ne potolească revolta, deși ele nu s'au petrecut așa cum, telegramele ziarelor ungurești, înceau să le povestească spre încântarea centurilor lor orbite.

Este adevărat că, reprezentantul guvernului, pretorul *Helmecki*, a voit să împiedece cu forța baionetelor vorba românească în adunare și că a încercat, chiar să imprăstie jandarmii adunarea, asmuțându-i asupra pașnicului popor. — el a fost, însă, victima unui acces de demență tiranică de-o natură mai puțin gravă, decum s'ar fi putut crede din informațiile cronate ale ziarelor ungurești.

Pentru că, ce-a crezut acest cap malăiet al administrației din Odoreu? A crezut, că, împiedecând vorba românească, va putea să dea o aparență de realitate minciunii ce se așează cu atâta frivolitate spre justificarea infernalei episcopii de Hajdudorog: *naționalitatea ungurească a comunelor ce ni se rapesc*. A crezut, în prostia lui chioră, că va fi secondat de glasul acestui popor, — în parte răzbit de influențele hotarnice, — ca va putea să stârnească macar semne de îndobolnă față de cuvântul românesc și că, în consecință, va putea să-i ofere guvernului dovada mult așteptată, cu care sa conteste orice îndreptățire a luptelor noastre. Dar minciuna a fost din nou palmuită! Poporul n'a voit să audă vorba ungurească și a dat cele mai strălucite probe de trezvia conștiinței lui românești.

Din relațiile corespondentului nostru apare acest adevăr cu multă splendoare și nu ne mirăm, că sub presiunea morală zdrobitoare a manifestației simultane ce a făcut acest brav și minunat popor, copoiul guvernului a trebuit să-și pleoștească urechile și să se strecoare ploaie din mijlocul adunării.

Cu toate aceste, îndrăzneala nesăbuită a pretorului *Helmecki* trebuie pedepsită după cuviință. Avem informația, că deputații noștri nu vor întârzia să adreseze, chiar în cele dintâi ședințe ale camerei, o interpelație ministrului de interne, cerând reglementarea exemplară a curajului său acolit. E totuși mai pomnit, ca un atât de înalt funcționar, care își târește existența păcătoasă chiar din bunăvoiața poporului, sa se încumete a izbi cu pîntenii lui de carton în mâinile unui neam de patru milioane și tocmai

în prezența celor dintâi reprezentanți morali ai acestui neam!

Și nu credem, ca — oricât de găunoasă și putreda vertebra acestui stat — să poată fi purtat pe scaturile aspirațiilor panungurești până și un nebun de categoria ultimă cum e celea a căzut în smântână la Odoreu.

Pentru gravitatea cazului, publicăm la acest loc, corespondența ce primim, — sântem însă siguri că, păcăleala mâncată de insul dela Odoreu, cu toată însemnătatea politică ce comportă, nu va putea să nu deștepte și o ilaritate generală, nu numai aici, ci pretutindeni până unde marile nevoi ale acestui stat sunt privite cu toată concentrarea unor spirite serioase și consistente.

Lăsăm, acum să urmeze raportul corespondentului nostru ocazional:

Pregătirile.

Deja frumoasele adunări populare ținute în părțile sătmarene la 18, 19 și 20 August în Dob, Dindileag, Verend și Sanislău au urmat să se țină adunările proiectate în frunțile comune Megies și Odoreu.

Conducătorii bravului popor din aceste părți s'au înteles, sub conducerea preotului Constantin Lucaciu, în constituirea lor dela 28 August, ținuta în Sătmar, ca șirul adunărilor populare să se continue în 1 Septembrie n. și anume în comuna Megies la orele 10 a. m. și în Odoreu după amiază la orele 4.

Au fost invitați a participa și membrii comitetului partidului nostru național, cari cu drag au urmat chemării în frunte cu președintele, vicepreședintele și secretarul comitetului central, iubii noștri Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali, deputat și Dr. Vasile Lucaciu din Șişești.

Oprirea adunării din Megies.

Surprindere neplăcută ne-a ajuns însă la stațiunea comunei Megies, unde am ajuns dimineața la orele 8 și unde ne-au întâmpinat frunțile poporului sub conducerea avocatului Dr. Andrei Dobosi din Sătmar. Emoționat până la lacrimi, d-sa ni-a spus că n'a primit concesiune din partea administrației pentru ținerea adunării convocate în Megies, cu toate că a fost anunțată de cu vreme. Micul satrap, pretorul cercului, în fernanul de oprire zice că pentru aceea nu permite ținerea adunării fiindcă nu are destul timp ca să se poată îngriji și de putere armată îndestulătoare pentru susținerea ordinii și a siguranței personale.

Ce grațios și bun pasă! Nici în Turcia, nici în Asia n'ai găsi un creștin mai dragut și mai iubitor de oamnei. Cică n'a avut vreme să adune mai multe companii de jandarmi, ca să-i apere pe bieții români de neînțelegerile și bătăile ce eventual s'ar fi iscat între dânșii. Ce bine că avem ici și colea cine să se îngrijească de noi și de binele nostru, că de nu, ar fi rău grozav de bietul român, săracul.

Și cum ne-am dus cu trasurile la casa parohială asezată lângă frumoasa biserică din largă piață a comunei, tot drumul și toată piața am văzut-o plină și îndesută de un foarte numeros public de cinstiți și deștepți țărani în mândră ținută sarbatoarească. Și ce credeți că am mai văzut? Printre grupurile de țărani, în piață și în cîmterul bisericii, o mulțime de jandarmi patru-lau, aruncându-și fioroasele priviri în toate părțile și zângănindu-și cu năstrușnicie, armele.

Ba au intrat chiar și în biserică, poate pentru

ca să se încredințeze, nu cumva se cântă oare în limba paleo-greacă îndrăgita atât de mult de santisimul Papă și de renegații muscaii din Hajdudorog — (Hodorong) și Niregház. Și n'au auzit nici ei și nici călăușii admirabilei noastre administrații asiatice nici grecește, nici în limba maghiară care e contemplată să ocupe ea și nu cea paleogreacă strănile, corurile, altarele și toate lecurile vieții noastre bisericesti și religioase, ei au auzit și pe străzi și în piață și în biserică și pretutindenea numai și numai românește, — că român a fost, este și va fi acest popor, chiar de-ar și crăpa bășica umflată a „ideei”, concepția în creerii înfierbântați ai patrioților noștri zeloși. Ba au mai auzit și altceva: predica frumoasa a preotului Românilor, a părintelui dela Șişești, Dr. V. Lucaciu, o predică care a înlocuit toate vorbirile ce nu s'au putut rosti în adunare, și pe care a ascultat-o întreg publicul, cât a putut încăpea în spațioasa biserică, cu multă evlavie și încordată atențiune. Și dacă am fost împiedecați s'o facem afară de biserică, ne-am împlinit chemarea în biserică, întărind inimile și elevând sufletele la sferile ideale ale împlinirii fără șovăire a datorințelor naționale și bisericesti.

Cu toții la Odoreu.

La sfârșitul liturghiei, preotul Doroltului Constantin Lucaciu a explicat poporului din biserică care a fost scopul adunării oprite și a salutat cu cuvinte calde mulțimea și pe domni și iubii conducători ai poporului românesc, cari întreaga lor viață au jertfit-o și o jertfesc pentru cauza noastră națională, dând exemplu și curaj tuturor Românilor la asemenea împlinire a datorințelor lor de Români. Invită apoi mulțimea întreagă, să nu descurajeze ei cu toții să meargă și să participe la adunarea de după amiază din Odoreu pentru care s'a dat concesiune din partea autorităților. „Nu ne despărțim aici, încheie părintele C. Lucaciu, ci îmbărbătându-ne unii pe alții într'un glas să strigăm: Cu toții, Români cinstiți, la Odoreu!”

Ieșind din biserică, mulțimea adunată în număr frumos și din satele din apropiere, Apa, Pătân, Băbeșești Iolb și Curbet salută cu vii aclamațiuni pe marii și primii lor conducători, cari se întrec în apoi mai mult timp cu poporul și frunțile lui.

După dehinul luat la masa ospitală a preotului local d. Petru Dobosi, conducătorii și suita lor oprită acum la un șir lung de trasuri iau drumul spre gară, de unde cu trenul dela amiază am plecat cu toții la Odoreu.

Primirea în Odoreu.

Puțin după ora 1, trenul îndesat de mulțimea Românilor din Megies și iur soseste cu noi la stațiunea Odoreului, botezat pe ungurește: Szatmáruđvari. Miile de țărani, cari așteptau pe peronul gării sosirea iubiiților frunțași libanese în puternice aclamațiuni cari se potolese abia când conducătorul lor, bravul preot Victor Andereo, ieșind în fața mulțimii salută pe d. președinte Gheorghe Pop de Băsești și pe tovarășii dsale de luptă. Urându-ne apoi o parte în trasuri, iar ceilalți pe jos, intrăm în frumoasa comună unde o mândră ceată de intelectuali, dame și domni, așteaptă sosirea frumosului convoi. Suntem poftiți numai decât de doamna dragută a casei dlui Andereo la masă, la care am avut fericirea să fim ospătați peste cincizeci, cu adevărată ospitalitate românească. La masă s'au ridicat și câteva toast. Au vorbit d. președinte al comitetului național și d. C. Lucaciu, salutând în numele Românilor părților acestora pe reprezentanții comitetului partidului. Răspunde d. Mihali și apoi vorbește părintele Dr. V. Lu-

caciu, iar în urmă stăpânul casei. După prânz asistăm cu toții la vecernie în biserică și îndată după ieșirea din biserică se începe adunarea.

Adunarea.

Popor foarte mult, mai mult poate decât ori și care altă adunare de până acuma. Pe lângă Odoreni și cei din filiile parohiei, sunt mulți de față din Botiz, Culciul mare, Apateu și orașul Sătmar. Mulți intelectuali, domni și doamne, au sosit și din Țara Oasului și Ugocea. Din Sătmar au fost și credincioși din parohia ruteană, de sub inflăcăratul meșter al episcopiei magiare din Hodorong, preotul Gőnczi. Cu ce scop? Poate fiindcă acasă nu s'au putut manifesta! — Știm însă că n'au putut fi trimiși, de acest popă maghiar gr. cat., cu suflet necurat.

Jandarmerie multă, neobicinuit de multă la astfel de ocazii. Sau trebuie proporție cu numărul mare al poporului? Jandarmi-s 40. S'a lansat, cu tendință ascunsă, vestea că vor veni și călăreți și soldați de linie, cari vor opera, după marșrută ungurească neaoșă. Poporul însă nu s'a înfricat. Odoreni și Botizenii nu sunt frământați și plămădiți din tărîțe. Sunt aluat din făina cea mai aleasă, și numai lucrătorii să fie conștii în ambele comune, și apoi vor arăta și ei ce valoare reprezintă.

Cine-i voinicosul pretor?

În curînd apare și trimisul administrației Helmecezi Pál, pretor în Sătmar. Să-l descriem că cine-i și cum e? Nu-i de lipsă, îl veți cunoaște îndată. E însoțit de o ceată de raportori dela fițițele din Sătmar. Intre ziarști se află și unul din capitală, zice că-i la „Magyar Kurir”.

Un model de administrator înțelept și cuminte, un tip foarte original, care prin simpla-i înfățișare își tradează înțelepciunea și cultura sufletească humo-turanică de care s'a împărtășit, e această nobilă progenitură a lui Árpád. *Îndată la începutul adunării se adresează domului Gh. Pop de Băsești și celor cari îl însoțesc, spunând că deși a conces adunarea, totuș nu poate permite să se rostescă decât un singur discurs în limba română, iar celelalte toate numai în limba maghiară. Vă puteți închipui ce impresie a făcut. Nimeni nu l'a luat în serios.*

Vorbește badea Gheorghe.

Se deschide adunarea. Preotul Victor Anderco prezintă publicului pe ilustrii reprezentanți ai comitetului partidului național, îl roagă pe dnul Gheorghe Pop de Băsești ca să primească presidiul și conducerea adunării. Se alege de notari Artemiu Anderco preot în Maramurăș și Dr. Bohățel cand. de adv. în Sătmar.

Pretorul genial vociferează din nou, dar în sfârșit d. Gheorghe Pop de Băsești își începe

discursul său de deschidere, frumos și încălzitor, ca lumina neprihănită a soarelui. Vorbește mult, — gîndești că vrea să aducă prinos limbii dulei românești pe care dușmanii vreau s'o arijunge din această mîreață și impunătoare adunare națională română, ținută aici în părțile soviniștilui Sătmar jidovit, aici în Odoreu, comună din școala căreia limba română e scoasă cu sila de inspectorul și administrația comitatensă și după multele și grelele sfîrtări depuse de brațul preot și senatul școlar, conceasă a se învăța — afară de planul orelor — numai o oră și jumătate la săptămână.

Publicul — bărbați, dar între ei și femei multe — ascultă vorbirea emoționantă a badei Gheorghe cu mare atențiune și multă plăcere, întreprind des și aclamând necontentit. Terminând este viu și frenetic aplaudat.

Discursul dlui Mihali. Voinicia pretorului și manifestația poporului.

Urmează punctul 2 din program, discursul domnului deputat și vicepreședintele comitetului Dr. Teodor Mihali despre situațiunea generală politică.

Reprezentantul puterii, Helmecezi, face iarăș gură și reflectând că deja doi domni au vorbit românește: Victor Anderco și dl președinte, — *se leagă morțiș de dorința lui, că de acum discursurile să se țină în ungurește. Poporul ume în puternice strigăte de protestare. E o scenă admirabil de frumoasă, cînd poporul acesta, care de atîta timp și cu atîta zor e forțat în fel și chip să se maghiarizeze, și sîltut să intre în episcopia maghiară dela Hajdudorog, — protestează cu energie și conștiință contra voiniciei nemiapomenite a pretorelui de a nu lăsa rostirea discursurilor în românește.*

Și cînd întrebat de președintele, că pe ce-și bazează meschina sa poftă, pe lege ori pe bunul să plac, — *răspunde acest tip clasic al sistemului ilegal și samavolnic că pe nimica alta decât pe faptul că el nu știe nici o iotă românește și că poporul acesta e maghiar în limbă și ființă.*

Ca un uragan orîmpie din miile de piepturi strigătul:

Nu suntem unguri, români suntem și vrem să fim și mai departe pînă în vecii vecilor. Nu ne trebuie vorbă ungurească!

Trăiască limba românească.

Jos Papa! Jos cu vlădicia ungurească!

Trăiască dnul Gheorghe Pop, Dr. Mihali, Lucaciu și toți domni noștri!

În urmă președintelui și deputatului Dr. T. Mihali le succede să-l cațmeze pe băiețandruțl acesta, reprezentant al puterii de stat, să-l înduplece ca să permită măcar înțierea acestui discurs în românește, iar celelalte numai în ungureasca lui plăcută și îndrăgită pînă la pierderea rezonului și a buneicuvînte.

Dl. Mihali putu începe clasic sa vorbire, credea că incidentul penibil a trecut ca un încărcat cu acumulatorii suferințelor seculare ale unui neam prigonit și neîndreptățit. De cursul dsale e din cele mai cu greutate, din celea cari numai în solemne și mari momente s'au mai rostit la noi, întreg pe înțelesul poporului, într'o logică indestructibilă.

Păcat, că n'am putut prinde acest discurs note stenografice! A dovedit românitatea poporului acestui ținut, hărnicia lui și a conducătorilor lui firești întru conservarea sa etnică religioasă. Vorbește despre sistemele guvernelor dușmănoase țării întregi, mai ales nouă de mînilor. Despre politica culturală, bisericească economică, militară și duplicitățile lui și a partidului pe care se razină. De dieceza plămîntă nefericita de Lulă, primejdia ce ne amenință despre bărbăția cu care se știe acest popor în contra ei. Despre neîndestulirea și neînderea poporului românesc și a partidului național domîin în acest guvern. Despre ținuta deputaților naționaliști în parlament, despre activitatea comitetului partidului național român în vederea consolidării naționalităților nemaghiare de patrie și lupta lor comună. În urmă mulțumirea poporului că a răspuns în așa mare număr glasul partidului național român, manifestat pe membrii săi vrednici din aceste părți convocați adunările acestea.

Terminând, cere ca și mai departe să fie toți buni Români și conștienți creștini și filii bisericii românești și să creadă că toți Români din toate părțile sunt, mai ales în zilele acestor grele, cu ei.

Adunarea mult timp aclamă pe iubitul deputat al neamului întreg.

Vorbirea părintelui Dr. V. Lucaciu Voinicia pretorului.

Rîndul vorbitorilor ajunsese la părintele D. Vasile Lucaciu. Însă nu-i modru, căci voinicia reprezentant al puterii inzistă nebunește că aceluși el nu mai lasă altă vorbire românească.

Vrem să-l capacităm; — inzadar; nu și Poporul strigă:

Să auzim! Să trăiască dnul Lucaciu!

Spiritele încep să se aprindă. Discuții vehemente cu pretorul și talmăciul lui. Se apropie ochi de ochi, piept de piept. Vinele tîmplăse se îngroașă, — privirile se încrunță. — Părintele Lucaciu vrea cu ori ce preț să-și continue discursul. Pretorul îl somează necontentit să nu cumva să-i jignească urechile cu româneasca. Poporul stă ca pe jar.

— **Să auzim! Să trăiască limba românească!**

Nu vrem, — nu ne trebuie ungurește numai românește!

Glasuri din popor tîlnăceau ungurește nebun

Max și Alex. Fischer.

ESTELA

sau

Singurul roman: de iubire al domnului Paul Feldspath.

(Marchiverie „en gros și en détail” 28, strada Arborilor.)

Sunt sigur că cetitorii „Românului” vor gusta mult, ingenioasa și delicata navelă a fratilor Fischer, celebri umoriști francezi, pe care o traduce pentru acest ziar. Dnii Max și Alex Fischer, fac parte dintre scriitorii cei mai gustați ai Franței de azi. Cărțile lor se vînd în zeci de mii de exemplare. Fără a fi de talia lui Georges Courteline, ei posedă totuși un talent încântător, făcut din vervă seductoare și din observațiune. Operile lor, cu toată aparența lor ușoară, sunt profund omenesti. De multe ori, în dosul comicalui lor se gustă amărăciunea. Curioasa navelă de mai jos, bunăoară, care se compune numai din câteva pagini detasate din registrul de cheltuieli al unui negustor parizian, prezintă nuanțe psihologice admirabile. Si desigur la care ajunge la urmă bietul burghoz e mahnitoare și morală în acelaș timp. **Adrian Corbul.**

Septembrie.

10. O căciulă pentru micul meu Riri 2.95
11. Stofă pentru rochia de iarnă a nevostei-mi 32.50

12. O umbrelă de mătasă pentru mama-soacră 12 „
13. Leafa pe o lună a servitoarei 25 „
14. Rasul meu de fiecare Duminecă (inclusiv bacșișul) 0.40
15. Tramvai până la Grădina de Acclimațiune, dus și întors cu nevastă-mea Riri și mama-soacră 1 „
Intrarea în Grădina de Acclimațiune 2 „
Masa la restaurant cu nevastă-mea, Riri și mama-soacră 10.50
15. Dat nevostei-mi pentru cheltuielile de gospodărie pe o lună; ca de obicei 300 „
29. Plătit salariul lui Onesime, onestul meu casier 150 „
29. Marca scrisoarei adresată de mine la biroul de plasare, prin care cer să-mi procure o casierită, în locul lui Onesime, care mă părăsește mîne (o femeie mă costă mai puțin) 0.10

Octombrie.

4. O peană nouă pentru d-ra E. Denis, casierita care-l înlocuește pe onestul Onesime 0.20
5. O călimară nouă, un tampon nou pentru d-ra Estela Denis 1.80
Un ras la barbier (cu toate că nu e Duminecă) inclusiv bacșișul 0.45

6. Un abat-jur de muselină pentru a tempera lumina lămpii electrice așezată pe pupitrul d-rei Estela 4 „
Un ras și mustața răsucită cu ferul de frizat 0.60
7. O periniță de piele de pus sub picioarele d-rei Estela (dracu! cela de scăunel dela cassă este într'adevăr prea înalt pentru o femeie!) 2.80
Un buchet de violete de pus într'o vasă pe cassă (de fapt, mușteriiilor le place ca o prăvălie să aibă o înfățișare cochetă) 3 „
Un ras, mustața răsucită cu ferul, o fricțiune de violele 1.50
O cravată nouă 3.50
12. O jilecă de flanelă 3.80
O pereche de pantaloni de dedesupt, de culoare roză, care-mi va fi livrată mîne
O pereche de bretele de mătase „bleuciel” 2.80
Un flacon de violele pentru mustață
Abonament la barbier; o lună plătită înainte: în fiecare zi un ras și mustața răsucită cu fierul 15 „
Bomboane pentru Estela 3 „
13. Leafa pe o lună a servitoarei 25 „
O baie 0.80
O telegramă, iscălită de așa zisul meu amic Junot, chipurile bolnav, prin care mă chiamă la căpătîful său puțin

de gâtorului voinicos, că nu le trebuie limba ungurească etc. etc.

Intervenția jandarmilor.

Spiritele se agită, iar larma cea mare e tăiată de tipetul ascuțit al tânărului pretore:
„Sergent major! Vino cu toți jandarmii și liniște!”

Compania de jandarmi vine fioroasă, salută pe pretor, cuprinde în linii de bătaie din trei lauri mulțimea poporului, care stă dârz și nemșcat locul așteptând glasul bărbaților noștri fruntași. Dl. președinte avertizează pe înfrățitul pretore, îl face atent la drepturile și datorințele lui ca președinte: *nu jandarmeria, ci el are să liniștească spiritele aprinse de sălăciile reprezentanților puterii.* Pe tribuna vorbitorilor apare Dr. Andrei Doboși — fost conșcolar cu pretorul, îl provoacă să-și retragă porunca dată sergentului, acesta zăpăcit revocă porunca și domnul președinte prin o vorbire reabilă restabilește liniștea atât de brutal și nesocotit turburată de însuș paznicul ordinii publice.

Dă cuvântul părintelui Dr. V. Lucaciu și-l roagă să vorbească la punctul trei din programul zilei.

Părintele Lucaciu în graiu respicat ia ca motto al discursului cuvintele Sf. apostol Paul că „Credința noastră se vestește în toată lumea”. Vorbește despre iubirea limbei și a bisericii românești.

Publicul e electrizat. Jură credință altarului, bisericii și limbei românești și se fac manifestațiunile cele mai impunătoare și înălțătoare spiritului și geniului românesc din aceste părți atât de grozav expuse și primejduite.

Între aceste ne succede a calma pe băiatul grozav cu promisiunea că acum de sigur va urma cuvântare ungurească și că va vorbi domnul cutare, care e și prezentat.

Inchiderea adunării.

Dar părintele Dr. V. Lucaciu cetește și proiectele de rezoluțiune; poporul declară că le primește și președintele închide adunarea.

Pretorele consternat că nu i-a succes să audă o vorbire cel puțin ungurească, e silit acum să-și înăbușe mânia înghițind sec, frământând cine știe ce planuri în căpușorul său la auzul cum cântă poporul valah: „Deșteaptă-te Române” și „Hai să dăm mână cu mână”. Și atunci ni-nume! Neînduratul și fiorosul pretor e înmuiat cu desăvârșire, zăbovește mai mult timp între oamenii noștri și cere scuze! Va fi văzut probabil cât de mic e, și ce sărbătoare începe marea mulțime din juru-i, satisfăcută în mândria și conștiința sa națională.

Noembrie.

10. Un medalion de aur pentru Estela, pe care am pus să se graveze: „Iubește-mă întotdeauna” 160 „

Și când ne întrebăm că de ce au fost bune și-canele aceste ridicule, le-am înțeles îndată rostul: le-ar fi fost spre satisfacție patrioților noștri „alcătuitori și susținători” de stat, ca să se vorbească și ungurește în această adunare de credincioși gr. cat. meniți după planul lor să fie absorbiți în biserica gr. cat. maghiară de Hajdudorog. Ar fi voit să poată spune că înșiși fruntașii neamului nostru, ai partidului nostru național Gheorghe Pop de Băsești, Mihali și Lucaciu au fost siliți să vorbească ungurește Românilor și să arate apoi, că acest popor din Odoreu, Botiz și celelalte sate nu e românesc, ci e pur maghiar, și în limbă și în simțire, că e cât se poate de pregătit pentru menirea de-a fi înghițit în dieceza maghiară de Hajdudorog. Când era să dovedească el acest lucru, ce s'a văzut: că bărbați și femei strigau și strigă:

„Jes papa, nu ne trebuie vlădicie ungurească, nici limbă străină: ale noastre le vrem!”

Botizenii trec la biserica greco-orientală.

Și când am legat vorbă deabinelea cu grupurile de popor cu cari ne-am întreținut câțva timp se prezintă la unul dintre noi un grup frumos de Botizeni, Români voinici și harnici, întinzându-ne o coală scrisă și subscrisă de vre-o 70—80 capi de familii gr. cat. din acea parohie: — că bine e scrisă oare, și că pot să o trimită la Roma?

(Era un document, prin care Botizanii înștiințează pe vitregul „părinte” și papă, că au trecut la biserica greco orientală și că prin urmare „Adio domnule papă!”)

Li s'a răspuns:
Bine, foarte bine!

Correspondentul.

Autonomia bisericii sârbești. Episcopii sârbi se vor întruni în 16 a l. c. în Carlovit, pentru a preciza atitudinea corpului episcopesc față de mișcarea ce s'a pornit, în urma răpirii autonomiei bisericești, împotriva guvernului ungar. Probabil că vor adresa un manifest poporului, în care manifest vor încerca să dovedească că măsurile luate au fost reclamate de împrejurări.

Personalități marcante din viața publică a Sârbilor își pun îngrijorați întrebarea, cum se va organiza în viitor autonomia bisericii sârbești. În privința aceasta, ziarul liberal „Branik” scrie că congresul chemat să reguleze autonomia bisericească, va fi compus pe baze cu totul noi și încă cât mai curând, probabil chiar în decursul anului curent. Congresul era compus în trecut din 75 de membri, și anume 25 din cler și 50 mireni, cari se alegeau, ca și la noi Românii greco-orientali de întreg popo-

rul credincios, pe baza sufragiului universal. Congresul apropiat va consta tot din 75 membri, însă numai 50 vor fi aleși, 25 din cler și 25 dintre mireni, iar restul de 25 va fi împlinit prin viriliști, și anume protopopi, directori de școli, referenți școlari și președinți ai societăților culturale, cari vor fi numiți de prim-ministrul ungar, în urma unei recomandări din partea patriarhului. Acest congres va fi chemat să elaboreze un statut organic, care să servească apoi ca bază autonomiei bisericii sârbești.

Bugetul pe anul viitor. Lucrările pentru compunerea datelor referitoare la bugetul anului viitor, dupăcum suntem informați, sunt deja terminate. Acum se fac corecturile și reviziile materialului care stă cules, gata de tipar. Guvernul va înainta camerei, probabil, încă în prima ședință formală din sesiunea de toamnă, proiectul de buget pe anul viitor.

Asentările din ast an și voluntarii. Ministrul de honvezi a trimis o circulară autorităților în chestia asentării voluntarilor. În înțelegere cu ministrul de cult, dispune ca acei tineri cari au să fie asentăți în anul acesta să se poată înscrie la universitate până în 10 Octomvrie n., iar dacă vor fi aflați ca potriviți pentru serviciul militar și doresc să-și înceapă încă în toamnă anul de serviciu, își pot reclama taxele semestrale ce le-au solvit la înscriere pentru primul semestru al anului curent școlar.

Impăcarea ceho-germană.

Viena, în 3 Septemvrie.

Motivul care ne îndeamnă să dăm o atenție deosebită tratativelor de împăcare între Cehi și Germani, între Ruteni și Poloni este de căutat în faptul că rezultatul și experiențele câștigate în urma acestor împăcări, vor fi aplicate mai târziu la delimitarea teritoriilor naționale și la aplanarea conflictelor dintre naționalități din Austria, și prin urmare și la aplanarea luptelor cari bântuie între naționalitățile din Bucovina.

Relativ la aceasta amintim că și cadastrul național și limitarea numărului de deputați pe care are să-i trimită fiecare națiune din Austria în parlamentul din Viena și în camerele provinciale sunt rezultatul

înainte de vremea mesei, rugându-mă ca să rămân toată seara la el 0.80
Dineu în cabinet particular cu Estela 32.50
Automobilul cu care am condus-o acasă la ea 4.70
Birjă (tarif de noapte) cu care m'am întors și eu acasă 2.40
ca să nu stea Duminecă acasă, ci să se poată plimba la Bois de Boulogne: dat ca să ia imperiala omnibusului dus și întors 0.90
Dejun pentru două persoane, luat în odaia Estelei 18.25
Două fotoliuri de orchestră, la teatrul Vandeville, în matineu 20. „
Dat unui cersător la ieșirea din teatru 0.50
Dineu pentru două persoane luat în odaia Estelei 25 „
Birjă (tarif de noapte) cu care m'am întors acasă 2.40
15. Dat nevesti-mi pentru cheltuielile de gospodărie pe o lună 220 „
Leafa pe trei luni a Estelei plătită dinainte 300. „
O umbrelă pentru soacră-mea, care și-a pierdut-o din nou pe a ei 6.75

O duzină de pantalonăși pentru Tetela mea 270 „
12. Pentru Tetela mea iubită: 6 cutii de pudră albă și șase cutii ne pudră Rachel 64 „
Pentru Tetela mea iubită: 12 duzini de tuburi de cremă roșii pentru buze, într'o elegantă cutie roșie 72 „
Leafa pe o lună a servitoarei (mâne ne părăsește, după hotărîrea mea; nevastă-mea tot stă toată ziua de pomana! Să facă ea treaba prin casă, ce dracu!) 25 „
Dat leafa pe o lună servitoarei angajată de Tetela mea adorată 35 „
13. Pentru vărul Tetelei mele (pe care mi l-a prezentat mai alaltăieri seară, când am intrat la ea pe neașteptate. Bietul băiat e pentru moment fără slujbă și îi merge cam rău); dat Tetelei mele adorată ca să-i înmâneze 100 „
14. O rochie de catifea galbenă pentru Teteluța mea 350 „
Pentru vărul Tetelei mele; bietul băiat tot fără slujbă e 100 „
15. O pălărie de catifea galbenă pentru Teteluța mea 90 „
Pentru Ernest (vărul Tetelei mele, tot fără slujbă) 100 „
Dat nevesti-mi pentru cheltuielile de gospodărie pe o lună 120 „
O umbrelă de bumbac pentru soacră-

mea, care — iar! — și-a pierdut-o pe a ei, smintita dracului! 2.95
25. Pentru a verifica adevărul scriitoarei anonime pe care am primit-o ieri; dat agentiei *Discrețiune*, pentru a o spiona pe Estela 20.—

Decemvrie.

3. Marca scrisoarei adresată de mine biroului de plasare, pentru a-mi procura un casier, în locul d-rei E. Denis, pe care am concediat-o ieri 0.10
4. O rochie de mătăasă pentru nevastă-mea 180 „
Pentru nevastă-mea o pană de struț, așa cum dorește încă dela nuntă 130 „
Două costume noi pentru micul meu Riri iubit 125 „
Un cal de lemn pentru Riri 44.20
O pereche de papuci pentru mine 3.50
O umbrelă de mătăasă cu mânerul de aur, pentru buna-mea mamă-soacră, care iar și-a pierdut-o pe a ei 45.50

luptelor dintre Cehi și Germani, de roadele cărora se bucură și alte națiuni mai mici, cum sunt b. o. și Românii din Bucovina.

Tratatul acesta are drept obiect îngrădirea teritoriilor naționale din Boemia precum și scopul de a afla măsura în care să se întrebuințeze limba cehă și germană în felurile oficii administrative și politice. Înțelegerea satisfăcătoare dintre ambele părți litigante va avea drept urmare o înțelegere și între celelalte naționalități din țările poliglote ale Austriei, ceea ce va însemna un urias pas spre înfăptuirea „Austriei Mari”.

Până acum certele dintre Cehi și Germani au fost nu numai cauza neactivității dietei boeme, ci și a numeroaselor crize politice din Austria. În timpul din urmă s'a lansat ideea ca aceste tratative să nu mai influențeze întru nimic desbaterile din dieta boemă și din parlamentul vienez, din care cauză conferențele ținute în vederea acestei împăcări naționale spre care a fost îndreptată atenția lumii întregi, au pierdut întru câțiva din interesul lor de mai înainte.

De când se știe că situația din parlament nu va mai fi influențată de faptul că Germanii și Cehii nu se înțeleg în chestiunea întrebuințării limbii în oficii și că în dieta boemă se face sau nu obstrucție, lumea nu mai privește la rezultatul final al acestor tratative decât cu rezervă, ba chiar cu oarecare răceală. Trebuie să constatăm cu toate acestea că în timpul din urmă se ridică voci numeroase care accentuează din ce în ce mai mult necesitatea unei înțelegeri în chestiunile naționale din Boemia. În special am avut de înregistrat unele manifestații de natura aceasta în tabăra Cehilor, cari doresc să schimbe sabia cu ramura de maslin în interesul unei conlucrări comune în viața politică din Boemia.

De sigur că în cazul acesta cooperarea Cehilor și Germanilor în parlament va avea o bază cu mult mai sigură decât atunci când în ambele tabere zac grămezi de explozibile cari explodând, zguduie apoi întreg organismul politic din Austria.

Dorinței acesteia i s'a dat de altfel expresie și Duminecă la meeting agrarian din Iungbunzlau prin rostul deputatului Udrzal, șeful partidului agrar cehesc. Deputatul Udrzal a ținut la acea adunare o vorbire politică foarte importantă, în care s'a declarat în mod hotărât pentru o înțelegere cu Germanii și pentru crearea unei majorități ceho-germane în parlament.

Experiențele cari le-a câștigat delegațiunea cehă cu „Uniunea slavă” l-au convins pe fiecare Ceh că, întru cât nu suferă nimic onoarea națiunii cehesti, trebuie să se facă o înțelegere între Cehi și Germani, care ar forma apoi baza pentru crearea unei majorități ceho-germane în parlamentul austriac și pentru formarea unui guvern care va trebui să fie drept, față de ori care naționalitate din Austria.

Prin încheierea unei păci naționale între Cehi și Germani noi nu trebuie să ne înșelăm că vor dispărea cu totul certele naționale din

Boemia, dar că ambele națiuni vor emula între olaltă după aplanarea acestui conflict și-și vor pune puterile în serviciul cauzei comune din Boemia, de aceasta nu trebuie să ne îndoim. O astfel de situație politică ar contribui deosebit de mult la *întărirea economică* a țării, ceea ce-i îndeamnă pe agrarieni cehi să stăruiască așa de mult pentru pace.

În caz că va reuși aplanarea diferendului ceho-german se va forma în parlament o grupare a partidelor după sfera intereselor teritoriale, adică după interesele locuitorilor din Sudeți, din Alpi și din țările litorale, cari vor lupta apoi între olaltă.

Din cauza aceasta nu e consult ca Polonii și Rutenii să se împace înainte de ce s'au înțeles mai întâi Cehii și Germanii.

Continuarea luptei cu Germanii în felul de pân'acum ar fi pentru Cehi o catastrofă națională, deoarece toată energia Cehilor ar fi consumată în micile lupte locale, care le-ar încătușa energia pentru o serie întreagă de ani.

Campania de desrobire națională și politică pe care au dus-o cehii cu atâta stăruință și înverșunare împotriva atotputernicilor Germani din Boemia a fost privită cu simpatie de către micile naționalități nedreptățite din Austria, deoarece de roadele acestei lupte între altele mai puternice națiuni din Cisleitania se bucură și alții. Iată de ce naționalitățile din Austria așteaptă cu nerăbdare un sfârșit favorabil al acestei lupte purtate de zeci de ani, căci ea este menită să aducă mai târziu pacea generală între toate naționalitățile din Austria.

Autonomia Transilvaniei. Românilor, Sașilor

— Articol din afară. —

Brașov.

Deoarece în timpul din urmă s'a atins în presa noastră chestia valorii actuale a programului nostru național dela 1881 voese să dovedesc în scurt, că punctul cel mai important al acestui program, autonomia Transilvaniei nu este o utopie, ci din contră, că tendința ei normală de dezvoltare totdeauna a fost spre independență și deci autonomia Transilvaniei nu este decât o consecvență a forțelor, cari făuresc o formă oarecare de stat.

Aceia deci, care a așezat punctul acesta în programul nostru, a fost o minte luminată, un mare sociolog, care a prevăzut că dezvoltarea Transilvaniei, în vigoarea momentelor sale determinatoare etnice și morale, nu poate tinde decât spre autonomie. Punctul acesta, al treilea, din program așadară nu e altceva decât dorința și dreptul tuturor naționalităților din Transilvania, o pretensiune justă, nu atât din punct de vedere național, ci fiind considerat de singura basă a păcii și bunăstării unui stat poliglot, cult.

Să vedem deci, cari sunt factorii, cari justifică și totdeauna determină această autonomie.

Să vedem cum să prezintă această întrebare mai întâi din punct de vedere românesc și apoi din punct de vedere săsesc.

Înainte de toate trebuie să amintim, ca un ponderos moment etnic împrejurarea, că Ungaria niciodată nu a fost stat național, ci poliglot și heterogen, cu atât mai vârtos Transilvania, în a cărei ținut, la sosirea Ungurilor în țară să aflau Românii sub conducerea lui Gheorghe, cu care Ungurii au încheiat pace. Acest puternic element românesc s'a dovedit în cursul veacurilor de un factor susținător și apărător de stat, fără de care atât Ungaria cât și întreaga monarhie nu ar fi putut rezista invasiunilor și atacurilor nenumărate venite din afară. Noi Românii suntem cu toții conștii de a fi impliniți cu rigurozitate datorințele noastre față de tron și patrie și prețindem să se țină cât să poate destruct cont de aceasta.

Autonomia Transilvaniei în rândul al doilea este o necesitate istorică, ce să explică din trecutul ei politic însuși. Constituția și independența Transilvaniei a fost recunoscută dela Leopold I. încoace de toți domnitorii din casa de Habsburg prin acte și diplome speciale. Chiar și domnitorul actual adresează dietei Transilvaniei sibiene din anul 1863 un rescript prin care promite a recunoaște și a apăra toate aceste drepturi, legi, privilegii și imunități, cari să referă la constituția și independența Transilvaniei, recunoscute prin diploma Leopoldină și totdeauna promise, că va esmite o nouă diplomă acomodată recerințelor nouă, mai ales pretensiunilor egalei îndreptățiri a naționalităților. Legea uniunii, articolul 43 din anul 1868 a fost un nou succes a diplomației maghiare. Prin ea, sub masca uniunii să execută fuziunea, adică contopirea celor mai multe interese și drepturi ale naționalităților din Transilvania cu interesele de supremație ale rasei maghiare. Întru esoperarea acestui scop au făcut legea despre egala îndreptățire a naționalităților, — năsip în ochii celor din urmă — care lege de fapt nu e alceva, decât tocmai contrarul aceea ce vrea să fie, căci ea numai limitează folosința limbilor nemaghiare față de avantajata limbă maghiară.

Conferința electorală ținută în Sibiu în anul 1884 își motivează postulațiunea autonomiei Ardealului între altele și prin următoarele:

a) „Forma statului dualistic de azi nu învoalvă ștergerea autonomiei Marelui Principat Transilvania.”

b) „Articolul de lege I. din 1848 a dietei din Cluj nu a avut nici când putere de lege... precum Majestatea Sa... a afirmat și dovedit: „Uniunea Marelui Principat Transilvania cu Ungaria, hotărâtă în anul 1848, nu s'a efectuit nici când cu deplină valoare de lege, și în faptă numai decât s'a și nimic.” (Rescript, 15 Iunie 1863).

c) „Cu înaltul rescript regesc din 1 Sept. 1865, cu prescrierea censului de 8 fl. față de Români, s'a compus dieta din Cluj pe calea octroării, în care s'au comandat totodată lângă 108 deputați din teritoriile privilegiate ale comitatelor, ale Săcuilor și ale Sașilor, de către stăpânire 190 de regaliști...”

d) „Nici această dietă octroată în Cluj la anul 1865 n'a făcut revisiunea articolului de uniune din 1848, care s'a cerut prin înaltul rescript, ca unicul obiect de pertractare și concludiune.”

e) „Prin înaltul rescript al Majestății Sale din 25 Decembrie 1865, uniunea definitivă a Transilvaniei cu Ungaria s'a condiționat expres dela considerațiunea cuvenită a intereselor speciale ale Marelui Principat Transilvania, precum și dela regularea deosebită a chestiunilor administrative ale Transilvaniei, cari condițiuni suspensive și dărâmatoare sunt în articolul de lege 43 din 1868 a dietei din Pesta cu desăvârșire ignorate...”

Acestea sunt deci bazele etnice și politice ale autonomiei transilvănene.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrásynr. 20

— palatul Fischer Eliz. —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, ciorapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mătăsuri, dantele, cordele, mănusi și orice acvizite. Ci 192-19

Considerând acum, ca fiecare popor posedă stăntul drept de ași cultiva limba sa maternă, de a trăi prin și pentru cultura sa proprie, individuală, cu atât mai vărtos trebuie să îndreptăm respectarea adevăratei egale îndreptățiri naționale, fără de care nu există pace în țară.

*

Atât în scrisul cât și în politica Sașilor să resimțe de o vreme incoace tendința după o schimbare de tactică, după o luare de atitudine mai intransigentă națională. Sașii par a se fi desmetecit din visul promisiunilor de odinioară atât de ademenitoare, făcute în anul 1866 de baronul Francisc Kemény, președintele dietei transilvănene, pentru de a liniști pe Sașii nemulțumiți cu ununea: „Municipiul ei (al națiunii săsești) rămâne și la uniune intact; ba mai ales prin aceea, că dreptul ei va fi apărat de întreagă Ungaria, ea va vedea renăscându-se aceea strălucită epocă a istoriei sale, care cade în timpul autonomist, în epoca regilor maghiari din care timp datează cele mai frumoase libertăți și stâlpii fundanetali ai prosperității sale obștești.”

Ademeniți de această promisiune, majoritatea deputaților sași sau învoit la uniune, în speranța, că Ungurii vor ține cont de Memorandumul lor, pe care l-au predat dietei în 20 Iunie 1848. În acest Memorandum precum și în cel al universității naționale săsești din 3 Iulie al aceluiași an, predat dietei din Pesta, Sașii cer respectarea privilegiilor și pretențiilor lor legale, referitoare la următoarele chestiuni: pământul săsesc, universitatea națională săsească, comerțul săsesc ales, judecătoria de apelație, administrarea averii naționale săsești, dreptul statutar, administrațiunea comunală, alegerea de funcționari, limba oficioasă germană, autonomia de biserică și școală, alegerea de preoți, jurisdicțiunea preoțească, libertatea învățământului, limba maternă, dreptul de învecțare al Majestății Sale și la multe altele.

Era natural, că politica de maghiarizare, inițiată de Széchenyi și sovinită de Kossuth și succesorii, n'a putut vedea cu ochi buni diferențele privilegii de cari să bucură urmașii coloniștilor sași din Ardeal. Astfel prin o rafinată tactică iau detras Sașilor încetul cu încetul cele mai multe privilegii și prin promisiuni mai mult sau mai puțin împlinite i-a ținut într'o stare labilă, șovăelnică, de îndoială.

Când Românii, treziți la conștiința națională se luptau din răzputeri pentru câștigarea drepturilor lor naționale, Sașii în cea mai mare parte au încetățenit în sânul lor politica de oportunitate, uitând că, cu tot separatismul și cu toată cultura și bunăstarea lor materială, valurile maghiarizării îi vor cuprinde și pe ei, și atunci avantajile ce le-au câștigat prin oportunitate nu vor putea ține în cumpănă demoralizarea voinței lor naționale în fața molocului maghiarizării.

Să ivesc însă acum și între ei zorile unei politici de apărare, etnice-naționale.

Citez dintr'un op de curând apărut, ce tratează despre politica Sașilor dela 1848 incoace, și scris pe semne de un Sas și excelent cunosător al stărilor politice săsești:

„Pierderea independenței politice a Ardealului și unirea lui cu Ungaria a fost recunoscută și combătută cu drept din partea Sașilor, ca un eveniment, ce violează (tief einschneidend) poziția etnică a nemților din Transilvania.”

Așadar sper, că mi-a reușit a dovedi, că direcția de dezvoltare a Orientului tinde din toate punctele de vedere spre independență, sau cel puțin spre autonomie. I. L.

Rolul viitor al României moderne în Balcani.

Sub acest titlu profesorul ungar dr. Géza Szöcs publică în ziarul „Magyar Hirlap” din Budapesta un articol despre rolul României în Balcani și despre necesitatea unei alianțe româno-maghiare. Extragem din acest articol următoarele pasaje mai însemnate:

.....Acum doi ani se accentuase foarte mult necesitatea unui acord româno-maghiar în chestia balcanică. — firește, în schimbul unor concesiuni pe seama Românilor din Ungaria... Din cauza ziarelor românești din Ungaria și a câtorva „compatrioți de-ai noștri” de dincolo, al căror interes vital este să zădărnicească pentru totdeauna o înțelegere între Ungaria și România, chestia aceasta, a progresat foarte puțin...

E absolut sigur, că România are un viitor mare și frumos în Balcani. Țara se dezvoltă și progresaază uimitor. Toate centrele comerciale, din punct de vedere comercial și economic, din an în an câștigă tot mai multă importanță.

Actualmente România în toate ramurile dispune de industriași români de seamă, cărora statul le dă cel mai mare ajutor.

Autorul laudă apoi dezvoltarea și progresul rapid al Constanței, care dintr'un cuib de infeștiune ce era pe timpul când România primise Dobrogea, azi a devenit un port înfloritor și cu o înfățișare generală, ca și a celorlalte orașe din România.

Toate aceste dovedesc, spune dr. Szöcs, că România dispune de foarte multă putere de viață și energie națională; armata dispune de cel mai bun echipament și e pătrunsă foarte mult de simțământul național, tot astfel și școlile precum și instituțiile culturale ale României arată un mare avânt.

După ce arată relațiile statului român cu celelalte state autorul articolului spune, că România, dacă își dorește binele și nu voeste să-și strice, numai în înțelegere strinsă cu Austro-Ungaria trebuie să procedeze în chestiile balcanice.

Vizita recentă a contelui Berchtold, spune mai departe autorul, a întărit și mai mult impresia plăcută pe care o făcuse contele M. Károlyi în anul trecut, cu prilejul vizitei sale la București, asupra opiniei publice din România. Interesul comun al Ungariei și României cere ca problemele mari și importante ce o așteaptă în viitorul apropiat, România să nu le rezolve singură și în contra Ungurilor, ci cu ei și numai împreună cu ei.

Din partea noastră — spune d. Szöcs — e foarte necesar, ca nu numai factorii competenți, ci și întreagă clasa intelectuală să cunoască referințele geografice și politice ale României, împreună cu aspirațiunile ei, cari azi — nu se pot nega — sunt îndreptate, în parte, și în contra noastră, dacă vom găsi însă condițiunile unei înțelegeri depline, în cazul acesta va rezulta un câștig atât pentru Ungaria, cât și pentru România”.

Autorul nădăjduiește, că presa serioasă din România va primi cu bucurie ideea aceasta care, spune autorul, nu e nouă, însă între împrejurările de azi de o foarte mare actualitate, atât pentru Ungaria, cât și pentru România.

Câtă depărtare dela cuvânt până la fapt!

Noui dificultăți în Maroc.

Paris, 2 Septembrie.

Situația francezilor în Maroc s'a agravat din nou. Toată regiunea de Sud-Vest a noiei colonii, așa numita Șania, este parte în stăpânirea răsculaților indigeni, parte amenințată a cădea în mâinile lor. Generalul Lyantey, rezident al Franței în Maroc, și colaboratorii săi trebuie să desvolte energia cea mai mare și să păstreze un sânge rece extraordinar spre a putea împedica întinderea răscoalei în Marocul întreg.

Intr'un articol recent am arătat cititorilor acestui ziar că unul din cei mai puternici sefi de trib ai Sudului marocan El-Hibba a ridicat flamura răscoalei contra francezilor proclamându-se în același timp sultan al Marocului.

Acțiunea lui El-Hibba a avut până acum un succes desăvârșit. Un mare număr de triburi cari locuiesc regiunile Șania, Rehamna, Dukkala, Tadla Ahmar, etc., regiuni din apropierea capitalei Sudului Maroc (Marrakeș) s'au răscolat înrolându-se sub steagul lui El-Hibba, pretendentul la tron, care comandă în aceste momente unui mare număr de caid-i (șefi).

El-Hibba a izbutit să facă prizonieri pe francezii din orașul Marrakeș și de câteva săptămâni îi ține în puterea sa ca ostateci. Oricine își poate închipui soarta acestor francezi: dacă El-Hibba va fi adus într'o situațiune desperată de către francezi el se va putea răzbuna în orice moment cumplit, trimetând la moarte pe prizonierii francezi.

Dacă generalul Lyantey s'ar decide să trimeată o coloană asupra Marrakeșului spre a-l combate pe El-Hibba în cuibul lui, ar trebui să sacrifice viețile prizonierilor francezi. Sosind victorioase în fața porților orașului Marrakeș trupele franceze n'ar mai găsi decât capetele francezilor măcelăriți înșirate pe murii cetății... Așa obișnuiesc să facă indigenii răsculați. Aceasta este în ochii lor răzbunarea cea mai dreaptă.

Dar situațiunea este gravă nu numai în jurul Marrakeșului, care trebuie pentru moment considerat ca neaparținând Franței ci ca proprietatea uzurpată alui El-Hibba, sultanul Sudului, dar este serioasă și în regiunea cuprinsă între Fez și Rabat. Triburile foarte războinice din această regiune se agită și ele și unele din ele au trecut de partea lui El-Hibba. Drumul ce leagă Fezul cu Rabat și prin urmare oceanul, este amenințat de a cădea în stăpânirea răsculaților, lucru care de altfel s'a mai întâmplat. În acest caz Fezul, capitala noiei colonii, ar fi din nou izolat de țărnul maritim pe unde francezii primesc ajutoare din patria mamă.

Pericolul amenință deci din două părți, Regret că tehnica acestui ziar nu-mi permite de a prezenta cititorilor lor o hartă strategică arătând situațiunea actuală strategică și tactică a trupelor franceze în Sud Sud-Vest. Obiectivul generalului Lyantey, șeful forțelor franceze, trebuie să fie îndoit: pe de-o parte să paralizeze o mișcare ofensivă alui El-Hibba înspre Nrod, spre inima Marocului, pe de altă parte a ține în respect triburile răsculate dintre Fez și Rabat, în Șania, și a le împiedeca să facă joncțiunea cu trupele lui El-Hibba. În același timp Lyantey trebuie să vegheze ca „șoseaua” Fez-Rabat să fie mereu practicabilă, să nu cadă în mâinile insurgenților.

Intr'adevăr răsculații au și ei un plan, un plan clasic. El-Hiba vrea să zdrobească bariera de trupe franceze dintre Marrakeș și Fez, vrea să facă, în apropierea Mekinesului joncțiunea cu numeroasele triburi răsculate din Șania și din Rehamna, Tadla, Dukkala, regiuni situate între Fez și Marrakeș. Apoi, după ce va fi unit

Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

No 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret.

în jurul său toate aceste forțe foarte considerabile, căci cuprind triburile cele mai puternice și cele mai războinice. El-Hiba vrea să plece asupra capitalei, asupra Fezului...

Un lanț s'a format în jurul forțelor franceze. Generalul Lyantey și colaboratorii sai își dau seama că acest lanț periculos, care amenință a se strînge, trebuie rupt. Francezii vor să-l rupă în mai multe puncte deodată.

Ultimele telegrame primite din Maroc anunță că generalul Lyantey a și început operațiunile sale spre a înfrînge pe răsculați. Francezii din Marrakeș au fost pentru moment lăsați în voia sorții. Pericolul cel mare este între Rabat și Fez, în Șania. Aici vrea Lyantey să dea întâi lovitură. Sub comanda colonelului Mangin, cunoscut ca foarte capabil, s'a format o „coloană legeră” foarte mobilă, care poate să se miște mai repede ca o coloană mare. Această mică armată va avea misiunea să curețe drumul dintre Fez și Rabat, să atace pe răsculați cu rezoluție și înverșunare „zburînd” dela un trib la altul, conform necesității situației.

După ce câmpul de operație va fi clarificat în Șania generalul Lyantey va trimite pe colaboratorii săi asupra lui El-Hiba, pe care și până atunci îl va ține în șah împiedecându-l a înainta spre Nord și a da mâna cu triburile din Șania și din regiunea de Sud a Mekinesului, unde fierberea e de asemeni mare.

Vom vedea în curînd dacă acest frumos plan al generalului Lyantey, admirabil ca strategie și ca tactică, va fi bine executat. Dacă Francezii vor continua să lupte cu bravura de până acum succesul acestui plan este asigurat, El-Hiba va fi paralizat, va fi părăsit de triburi și pacea va fi curînd restabilită în Maroc. Dela valoarea ofițerilor și a trupelor depinde totul căci planul de luptă în sine este foarte bun.

M. R. S.

O călătorie în Germania.

(Eisenach cu Wartburg, Weimar, Lipsca și Berlin.)

— Conferență publică ținută în Sibiu (casa națională), Cluj, Blaj și Brașov (1911—12), sub auspiciile „Asociațiunii”.

De Dr. Horia Petra-Petrescu.

Nota: Public conferența de față, care este un mic rasumat a celor văzute în cele patru orașe germane. Într-o conferență, care nu putea să țină mai mult de 1 oră și $\frac{1}{2}$, nu-mi era cu putință să mă estind prea mult. Amintesc că am arătat publicului diapozitive interesante, cu vederi din orașele amintite — mulțămită „Casei scoalelor” din București, căreia îi sunt recunoscător și pe calea aceasta. Conferența va apărea în 5 numeri. H. P.-P.

I.

Doamnelor și Domnilor!

Vreau să vă vorbesc câteva momente despre o țară, în care am avut fericirea să trăiesc timp mai îndelungat pentru completarea studiilor mele. Patru ani de zile am străbătut, în timpul liber, crase mari și orașele, sate și cătune, am văzut munți giganti și râuri măiestroase, cer albastru și nori posomorîți — încât, cred, că o să am puțină, să vă întretin timp de câteva momente cu lucruri interesante, numai bunăvoința d-v. să mă călăuzească.

Fîndcă am trăit mai mulți ani în Germania, cred că n'am să cad în păcatele cutărei domnișoare, care e trimisă de părinți la internat în această țară și scrie — sub impresia unui cer posomorît, după prima impresie, în prima zi de petrecere în țară străină: „Iubiți părinți! Germania asta e nesuferită! Cafeaua e tot, ce se poate închipui mai prost! Cerul e pururea înnorat. Timerii sunt ca niște urși...” și alte păreri de acestea pripite, cum fac foarte mulți străini, mai cu seamă Francezi, trecând în goana trenului, sau a automobilului, pe valea minunată a Rinului, sau prin orașele principale ale Germaniei.

N'am să Vă dau, doamnelor și domnilor, cu un aer solemn, lecții despre starea culturală a

Germaniei, decopînd cu sîrguință date statistice, cu ghiotura, din vre-o carte statistică, care Vă stă și d-v. la dispoziție. N'am să Vă vorbesc despre grînele germaniei, nici despre industria ei, nici despre coloniile cu exportul lor, căci *us fi nesincer*, dacă m'aș recomanda d-v. ca expert în domeniile acestea — cunosc eu prea bine dictonul latinesc: *Sutor ne ultra crepidam* — cunoașteți lungul nasului!

Am să vă vorbesc despre câteva orașe, prin cari am umblat, unde am trăit mai mult timp, și am să accentuez — cu permisiunea d-v. — aproape exclusiv — *partea culturală, literară*, a acestor locuri. Aceasta m-a atras pe mine, și despre aceasta Vă pot da seamă acum, în fața d-vostre.

Am înaintea mea un public mulțamitor, o știu prea bine, un public, care se află pe treapta cea mai înaltă culturală la noi, și de aceea voi îndrăzni să vorbesc și de *Goethe, Schiller, M. Luther, Kleist*, ca despre niște personalități literare, de cari a *mai auzit* publicul nostru. Cred că nu greșesc purcezînd astfel, căci ar fi o muncă de prisos, cred, și Vă spun d-v. *acuma*, despre importanța acestor corifei ai literaturii și culturii germane, enumerînd, eventual, și anul nașterii și al morții lor.

Mai are și alt scop conferința aceasta a mea, — o spun pe față, căci n'am de ce s'o ascund — scopul să Vă convingă pe unii din d-v. și mai tare, dacă n'ați fi convinși până acuma, despre puterea *culturală mare, hotărîtoare* a poporului german, despre *calitățile* acestei culturi.

Vi se va părea poate naiv, că vreau să dovedesc lucrul acesta. Noi, ardelenii, suntem mai pătrunși, de fapt, de adevărul de mai sus, căci am fost părtași, în mare parte, de această cultură binefăcătoare, prin intermediul compatrioților noștri sași — dar să nu uităm, că părerile nu sunt toate la fel.

Lunile trecute a apărut o traducere a corespondenței lui Vasile *Alecsandri* cu scriitorul francez *Eduard Gréniér*. Unii din d-v. au citit-o, desigur. Iată ce scrie *Alexandri* prietenului său, între multe altele:

„Un german, ori cât s'ar îmbogați prin prădările vecinului, va fi totdeauna un „*tudesque*”, greoiu, grosolan, obtuz, cu risul prostesc, cu înfățișarea aproape grotescă, pe când un francez, chiar sărăcit, va păstra un oarecare semn de distincție, înăscută rasei latine și spiritul aceia fin și zeflemist, atât de temut de *docta* Germanie...” Iar în alt loc:

„A! sârmanul meu amic! Ce frumoase iluzii aveai asupra rasei germanice! Nu vedeai în savanta Germanie, decât niște *Goethe*, niște *Schiller*, filosofi blânzi, firi molatece și cinstite?... *Faux bonshommes* toți aceștia! Răcăi pe german, vei găsi pe *dușmanul spiritului*; înapoia ochelarilor fiecărui șgărăe-hârtie blond din „*Heidelberg*, din *Berlin* și din *Münich*, se ascund ochii vicieni ai unei vulpi... Totul e fals în țara verzei acre: falsă literatura, falsă filozofia, fals spirit și fals sentiment... totul îmbrăcat în falși zurgălăi, ce au putut surprinde până azi buna credință a spiritelor drepte și a inimilor sincere. Imi place a crede, că de aici înainte ai revenit asupra poezicilor d-tale erori cu privire la *Faust* și *Gretchen* așa zisei savante Germanii. Ca *Faust* n'au fost nici odată acolo decât *chelnieri* și, ca *Margarete*, decât servitoare desmărate, cari înlocuiesc desertul „*tables d'hotels-uriers*”).

Pentru părerile acestea, scrise negru pe alb, cari se pot spori cu câteva și mai aspre, (nici nu le mai cităm aci), a avut *Alecsandri* o singură scuză: înfrîngerea Francezilor în 1870/71. Vrea să-și consoleze prietenul de căderea îndurată. Gîndiți-vă însă: o scrie poetul alintat dela *Mircești*, Vasile *Alecsandri*! Și o mai repetază de nenumărate ori. Vorbesc de „*grosolană* din naștere” a Germanilor, de „*foștii selavi*” ai rasei latine”, de „*prostrația* cu totul germanică”, lăsată în mijlocul Francezilor, „*prostrație*”, pentru rasele latine, o adevărată boală”, și ridiculizează armonia limbii germane.

Ori câtă simpatie are cineva pentru *Alecsandri*, paginile acestea le va simți *dureros*, dacă

¹⁾ Bibl. p. tot. Nr. 686. V. *Alecsandri*: Scrieri inedite. p. 54—5.

²⁾ Ibid. pg. 58—9.

cunoaște cât de cât trecutul și importanța culturală a poporului german. Ceterul neprecupeț va trebui să-și spună „*Alecsandri n'a cunoscut pe Germani*”, și nici țara lor, căci altfel n'ar fi fost în stare să susțină astfel de *neadevăruri*!

O să vă convingeți d-v. de aceasta, chiar numai urmărind fazele culturale, etapele principale, cari vreau să le amintesc în decursul acestor scurte conferențe. O să vedeți, că un neam, care a avut atâtea personalități de prima ordine, un neam, care a avut să îndure atâtea vicisitudini ale sortii, *nu* merită să fie numit „*dușmanul și ritulul*”, nici locuitor al țării unde este „*vârșă acră*”, unde totul este fals: literatură, filozofie, spirit, chiar și sentiment!

Dimpotrivă, Doamnelor și domnilor, cred că tocmai *contrarul* este adevărat. Câteva argumente, cred, că Vă va aduce conferința mea de azi în serviciul acestei așertțiuni. Știu că străinii, și mai cu seamă Francezii, invinuesc poporul german cu prefăcătoria, ca și pe Englezi. Moralitatea germană — se susține — e îmbibată de tartufferie. Chiar dacă concedem, că o parte a vieții germane are această tartufferie astăzi, e aproape ridicol să afirmi, că în Germania domnește falșitatea în literatură (după un *Schiller*, *Goethe* și chiar și un *Heine!*), falșitatea în filozofie (după un *Kant* și *Schopenhauer*), falșitatea în sentimente (după lupte eroice, vrednice de admirație, ca acelea de sub dominațiunea lui *Napoleon*).

E greu să stabilești psihologia unui neam, e aproape chiar o imposibilitate. Suridem, căm cotim serisoarea d-soarei din internat, cităm mai sus, dar toți suntem, până într'un anumit grad, conduși de imponderabilii, de cari nu putem da seamă.

Într-o țară străină dăm, dacă o colindăm, două curente opuse: Unii arată *calitățile* țării, ceilalți o *ponegresc*. E vorba: pe ce mîni ajungi tu, străinule, care vrei să-ți faci o idee exactă despre starea actuală a țării acesteia? Dă urechea ta ascultare *numai* laudelor hiperbolice sau ascultă și zeilemelele și propunerile de ameliorare? Ca să vorbesc la cazul nostru concret: citești numai laudele lui *Tacitus* despre Germania și laudele dnei de *Stuel*, sau dai ascultare și criticelor lui *Frederic cel mare*, când critică literatura germană, sau lui *Langbehn* (der „*Reinbranddeutsche*”), când face rechizitorul aspru al instituțiilor germane existente?

Esti între ciocan și nicovală. Câte odată îți vine să aplauzi, câte odată să ponegrești. Lucrul cel mai cuminte de va fi: să *astepti*. Păreri solide, păreri, cari formează concluzii valide pe cari le vei putea răzîna pentru viitor, sunt acelea, cari ți le-ai cîștigat încet pe încetul purtînd luptă în sufletul tău, aducînd argumente pro și contra, cîntărînd cu conștiințiositate, ca un farmacist agil, fiecare miigram din cele văzute și auzite. Așa a făcut — sare pildă — în timpul nostru scriitorul francez *Jules Huret*, redactorul dela „*Le Figaro*” din Paris: a colindat ani de zile Germania, ca trimis special al jurnalului său, analizîndu-sine ira et studio — pe cât i-a fost cu putință, firește! — starea culturală, economică a Germaniei de astăzi.

Cărțile acestea ale lui *Huret* mi-au făcut serviciu în călătoriile mele prin Germania. Mi-au deschis ochii să văd mai bine — mi-au mărit interesul pentru chestiuni, cărora nu le dam importanța cuvenită, m-au îndemnat chiar să văd *mai sistematic* cece este împrejurul meu. Dacă e să recomand cuiva o carte despre Germania modernă, e opera în 4 volume a lui *Jules Huret*, pe lângă altă lucrare de valoare: studiul lui *Henri Lichtenberger*, profesor la universitatea din Paris, „*L'Allemagne moderne*”, (toate operile acesteia sunt traduse și în limba germană).

Urmînd sfaturile autorilor citați, am cercetat tot, ce se poate cerceta cu folos în Germania, dela producțiunile teatrelor de diletanți la sate, până la scena din *Bayreuth* (operele lui *Richard Wagner*), dela procesiunile la moaștele cutărui sfînt catolic, pe marginea Rinului, până la agitatele adunări publice ale socialdemocraților, până la adunările anuale ale protestanților; — dela fabrica de automobile, de piene, de cinematografe, până la grandioasele stabilimente de editură din Lipsca, metropola cărților, dela azilele celor săraci, dela casele partidelor politice, până la redacțiile jurnalelor cu tiraj de sute de mii. M-am scoborit în minele de căr-

și am trăit câțva timp în apropierea populației sărace.

Numai așa cred că-ți poți da seamă în merit asupra importanței unei țări ca Germania, când ești atât de multilaterală, cât de gigantică este munca, care se execută.

Pentru seara de astăzi am ales patru orașe din Germania, ca să arăt ceva reprezentativ și deosebite ale vieții culturale germane din trecut și din prezent: 1) Eisenach (Wartburg), 2) Weimar, 3) Lipsca și 4) Berlin, însă și mai mult, după cum am spus, asupra vieții culturale.

Operația germană și tunurile Krupp în România.

În revista franceză „Le Courrier européen” din Paris, d. M. Craiovan a publicat următorul articol important:

Recentele serbări din Essen unde împăratul Wilhelm a celebrat în persoană centenarul uzinei Krupp*), au arătat la evidență importanța capitală pe care împăratul și guvernul o dau extensivității produselor acestei uzine „naționale” în toate țările din lume. Un incident diplomatic recent, de altfel foarte puțin cunoscut, a avut drept cauză chiar această intervenție continuă a guvernului din Berlin în favoarea marelui industriei de tunuri.

În primăvara anului acesta, d. Dr. Rosen, ministrul Germaniei la București, un diplomat bine informat și destul de abil, a fost rechemat în mod brusc pentru motive așa numite „de interes de serviciu”. Luni întregi au trecut fără ca să se fi știut cauzele adevărate ale acestei revocări. Iată însă că jurnalul „Adevărul” din București a fost în stare să descopere aceste cauze.

Dr. Rosen ar fi fost victima propriului. Se știe că România nu numai în privința politică, ci mai ales în cea economică este supusă influenței și invaziunii germane. De câțiva vreme însă cercurile oficiale românești par că încearcă să scape de această invaziune și de această tutelă degrădătoare. Statul român a cutezat să-și exprime voința de a face apel la reprezentanții celorlalte națiuni, nu numai la Germania, pentru comenzi militare. Așa că fără să provoace rezistența regelui Carol de Hohenzollern care este sentinela germanismului în Orient, guvernul conservator a hotărât ca și uzinele franceze să iee parte alături de cele germane la comenzile militare. De aici a rezultat apoi indignarea și disperarea Dr. Rosen, care vedea în faptul acesta ofensate „drepturile” exclusive de care se bucura industria germană în România.

Dr. Rosen a făcut un demers pe lângă guvernul român, invocând aceste „drepturi”. Acesta însă în niște termeni plini de politeț, a protestat din punctul său de vedere față de opinia imperiului german, răspunzând că nu va permite reprezentantului german să se amestece într-o chestiune de ordin curat intern. Dr. Rosen departe de a se descuraja, deveni și mai îndrăzneț adresându-se direct către anturajul cel mai apropiat de rege, la care era obișnuit să afle probele unui favor deosebit. Însă și aici i s'a pus în vedere că nu va fi primit. Acest eșec îl puse pe reprezentantul Germaniei într-o poziție foarte delicată, atât față de guvernul român cât și față de propriul lui guvern. Dr. Rosen a fost în fine silit să părăsească București.

Dar rechemarea Dr. Rosen n-a încheiat incidentul germano-român.

Vizita recentă a prințului Eitel Frideric la curtea României n'a fost străină de chestiunea comenzi de tunuri; vizita aceasta a fost o tentativă a împăratului Wilhelm pentru ca să provoace din partea regelui Carol o intervenție directă și rezolută în favorul exclusivității germane.

*) La dineul de gală în 8 August, împăratul a declarat în decursul vorbirii sale inflăcărate și sumete: „Napoarele construite în șantierul Krupp poartă în tot universul stindardul de război al Germaniei”.

Alcoolismul în Franța.

— Un pericol național. —

Documentele, foarte complete pe cari le publică Buletinul Statisticii asupra consumației alcoolului în Franța, în timpul anului din urmă, permite să se aprecieze exact progresele alarmante pe care alcoolismul le face acolo și ravagiile, mereu în creștere, pe cari le cauzează acest ilagel, așa de amenințător pentru puterea și viitorul rasei franceze.

Administrația contribuțiilor indirecte nu poate să dea știri precise decât asupra consumației taxate. În ceea ce privește pe distilatorii de vin, care după statistică se socotesc în număr de 835,000, evaluările oficiale nu prezintă nici o garanție, pentru că această băutură se distilează în afară de orice verificare iar producția nu e controlată. Dar, iată ce aflăm în mod sigur, asupra consumației taxate.

În 1911, s'a consumat 1.574.018 hectolitri de alcool pur, adică alcool de 100 grade. Această cifră trebuie triplată dacă vrem să recunoaștem cantitatea bănturilor alcoolice rachiul, absintul și diferitele liqueur-uri înghițite de locuitorii Franței.

În 1910, cantitatea de alcool pur taxat a fost de 1.399.034 hectolitri.

Consumația a fost, deci, mărită din an în an cu 174.984 hectolitri de alcool pur, adică cu mai mult de 11 la sută.

Și să nu se creadă că anul din urmă a fost un an excepțional. Și iarăși nu e bine să se caute explicațiuni și justificări — cum face regia franceză — pentru a lămuri această agravare a alcoolismului.

Cetim în Buletinul Statisticii: „Sporul de 174.984 hectolitri față de comunicația alcoolului din anul precedent, e datorit prosperității industriale (!) a țării, și, mai ales, deplasării consumației, pe care a determina-o, în favoarea bănturilor spirtoase, scăderea recoltei vinului și cidrului în 1910.” Această explicațiune nu spune nimic. Adevărul, pe care îl afirmă cu durere presa franceză, e că în fiecare an, în mod regulat, alcoolismul progresează: consumația crește înțr'una, fie că recolta vinurilor a fost bună, fie că a fost rea.

Iată, în definitiv, cantitățile de alcool pur supuse anual la taxa de consumație dela 1907, — dată când fu stabilit privilegiul fabricanților de vin, așa ca să se vadă lămurit exactitatea celor afirmate mai sus:

În 1907, 1.289.408 hectolitri;
În 1908, 1.339.578 hectolitri;
În 1909, 1.342.006 hectolitri;
În 1910, 1.399.034 hectolitri;
În 1911, 1.574.018 hectolitri.

Progresia e deci regulată. Ea e în special accentuată în anul din urmă; dar consumația n'a încetat să crească în fiecare an, așa că în 1911, ea a fost cu aproape 20 la sută mărită peste cea din 1907.

Această proporție enormă trebuie dublată în ceea ce privește pe cea mai vătămătoare dintre spirtoase: absintul, — care prezintă un spor de consumație de 40 la sută în acești din urmă cinci ani.

Ne putem da mai bine seamă de gravitatea răului deducând din cifrele precedente consumația mijlocie pentru fiecare locuitor, adică împărțind cantitatea consumată de alcool taxat la populația Franței fără deosebire de bărbați, femei sau copii. Se constată astfel că, în consumația alcoolului pur, quantumul mijlociu pentru fiecare locuitor în parte, care era în 1907 de 3 litri și 31, s'a ridicat în 1911 la 4 l. 06. Progresia a fost continuă:

În 1907, 3 litri 31; în 1908, 3 litri 44; în 1909 3 litri 46; în 1910, 3 litri 59; în 1911, 4 litri și 06.

Acestea sunt indicațiunile cari rezultă din Statistica oficială. Dar aceste cifre — și ele înspăimântătoare — sunt cu mult sub realitate. Căci trebuie adăogat la consumația taxată, producția necontrolată a fabricanților de vin. Administrația evaluează, fără cea mai mică precizie, de altfel, — la 143 de mii de hectolitri cantitatea de alcool pur pe care un privilegiu (nejustificat de alte rațiuni decât de triste

considerații electorale) îl face să scape de obligațiile fiscului, — vorbim de privilegiul vinului. Acesta, însă contribuie ca răul să crească, și mai amenințător la sate.

Ziarele franceze sunt unanime în a propune o luptă implacabilă împotriva alcoolismului. Numărul cabaretelor — care chiamă la fiecare pas pe nenorocitul fără putere asupra ispitei — constituite o adevărată provocățiune la alcoolism. Pentru aceasta, presa invită comuna să voteze legea, pe care încă n'a îndrăsnit s'o ia în cercetare; întârziind mai mult, Parlamentul ar însemna că refuză să colaboreze la o operă de salubritate națională.

Criza din Turcia.

Arad, 4 Septembrie.

Tot mai mult se arată că ideea terminării războiului cuprinde tot mai mult teren și în Turcia. Din Roma vin știrile cele mai favorabile pentru încheierea păcii și nu mai poate exista nici o îndoială că tratativele de pace din Switsera declarate până acum de private decurg în înțelegere deplină cu guvernul ambelor țări beligerante. Kiamil Pașa, unul dintre bărbații conducători ai Turcilor liberali, azi la putere neagă într'un interview acordat unui ziarist francez, că tratativele de pace ar putea avea un rezultat până când Italia stăruie pe lângă decretul de anexiune, dar după informațiile publicate de deputatul Marini și altele lansate din cercurile conducătoare ale Italiei arată că tratativele de pace sunt într'un stadiu atât de progresat încât numai aflarea unei formule care să liniștească opinia publică a ambelor țări, mai face dificultăți.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Congresul june-turc.

Constantinopol. — În 2 c. s'a deschis congresul june-turc în clubul central din Sтамbul. Au fost de față foștii deputați, ca reprezentanți ai comitetului „Uniune și Progres”, toți foștii miniștri membrii ai partidului june-turc și la vre-o 100 delegați din provincie. Congresul în primul rând a primit raportul conducerii partidului, în care au fost expuse evenimentele anului trecut și hotărârea comitetului, ca pentru ajungerea țintei lor vor întrebuința toate mijloacele permise de lege. S'a făcut propunerea ca referitor la participarea la alegeri să se ia o hotărâre. Congresul a hotărât, ca la ședința în care se va aduce hotărâre în chestia aceasta toți foștii deputați june-turci sunt obligați a fi prezenți. Raportul desaproabă politica actualului guvern urmată în chestia albaneză, iar referitor la încheierea păcii recunoaște că, încă cabinetul anterior a început tratative la dorința Italiei, stăruind însă pentru suveranitatea Turciei asupra Tripolisului și Benghazi. Comitetul pretinde ca și actualul cabinet să se pună pe același punct de vedere. Comitetul se va opune cu toată puterea unei încheieri a păcii, prin care vre-o posesiune a Turciei ar fi desmembrată sau vândută. După ce a fost ales președinte al congresului fostul ministru de interne Haji Adil Bey, congresul s'a ajurnat până Miercuri.

Constantinopol. — Congresul desbate punctele din program în 4 secții. O secție va desbate în chestia păcii și asupra propunerii contelui Berchtold, a doua asupra noilor alegeri și asupra schimbărilor de persoane în oficiile administrative, a treia asupra afacerilor finanțare ale statului și a patra în chestia unității comitetului „Uniune și Progres” și a modificării constituției. Referitor la aceasta modificare se va propune, ca dela actualul sistem parlamentar responsabil să se treacă la un sistem după care deputații în timpul mandatului lor să nu poată ocupa nici un scaun ministerial.

Azarhie în Armenia.

Constantinopol. — Bandele curzilor au omorât 14 armeni în vilaetul Van, au furat 8 femei, un sat l-au jefuit, i-ar un altul l-au incendiat. La intervenirea episcopului armean valiul a cerut dela Poartă să proclame starea de asediu, căci e mare temere că vor fi masacrări.

Acțiunea contelui Berchtold.

Paris. — Conte Somsich, reprezentantul diplomatic austro-ungar a comunicat ministrului francez de externe, Poincaré instrucțiunile întregitoare la propunerea contelui Berchtold. Comunicarea aceasta s'a făcut verbal în forma unei conversații între reprezentantul Austro-Ungariei și conducătorul politicii externe a republicii.

Tratatul de pace.

Constantinopol. — După informații din surse oficiale și bine informate, tratativele de pace în Swițera continuă. „Alemdar” este informat că, cercurile conducătoare ale Italiei și-ar fi exprimat dorința, ca în locul ministrului de externe al Turciei, Noradunghian, să fie încredințat cu afacerile externe un musulman, ca astfel Tripolitani să aibă mai multă încredere, că interesele lor se va da atenția cuvenită. În acest scop Noradunghian va schimba portofeliul cu Bezid Pașa, ministrul de comert, fost ambasador la Viena.

Paris. — „Matin” publică un interview cu Kiamil Pașa, care cu aceasta ocazie a declarat că nu voiește să fie el acel bărbat, care încheie pacea și nu dorește, ca să fie iarăș acuzat, că a cedat un teritor musulman unui stat străin. Sultanul și dacă s'ar învoi la concesiuni, pe arabi totuș nu-i va putea împiedeca să nu continue războiul. Trupele turcești în Tripolis au scăzut la 2--300 oameni, iar cele italiene sunt în număr foarte mare. Să ocupe Italia deplin provincia și atunci vom fi și noi înduplecați. Se va afla însă oare un guvern otoman, care să împedecă pe cei de o lege cu el, ca să nu-i ajutore pe arabi cu bani și armă? Referitor la tratativele de pace Kiamil Pașa a spus următoarele: „Mă tem că, tratativele nu vor avea ușor un rezultat, și poate nici când, până când Italia stăruie pe lângă decretul de anexiune”.

Agitației războinice din Sofia Kiamil Pașa nu-i dă mare importanță

Bologna. — Deputatul Marini a comunicat ziarului „Resti del Carlino”, din sursă foarte bine informată, că insulele Rhodos, Stampalia și încă vre-o câteva deja ocupate vor rămâne în posesiunea Italiei, iar celelalte vor fi cedate Turciei pe lângă garanții, că Turcia nu se va răsbuna asupra insularilor. Se afirmă că s'ar fi ajuns la înțelegere în acest blicitate mai multe telegrame semioficiale acord. Turcia ar mai primi și o despăgubire în bani astfel că Italia ar lua asupra-și o parte a datoriei imperiului otoman.

Conflictul cu Muntenegru.

Constantinopol. — Poarta dă în pu-comandanților turci și a luat hotărârea, ca să supra incidentelor dela granița turco-muntenegrină, întâmplate între 8 Iulie și 19 August, în care sunt acuzați numai Muntenegrii, respective creștinii, că ei ar fi atacat. Consiliul de miniștri s'a ocupat amănunțit cu rapoartele comandanților turci și a luat hotărârea, ca să tragă atenția puterilor asupra Muntenegrului. Se mai vestește că guvernul ar fi luat hotărârea a trimite o nouă comisie pentru stabilirea definitivă a graniței turco-muntenegrine.

Constantinopol. — Comisia delegată în chestia regulării graniței turco-muntenegre s'a întrunit sub președinția ministrului Noradunghian. La desbateri a luat parte și ambasadorul rus, Giers, atașatul militar Austro-Ungar, col. Konjatovski, Plamenac, reprezentantul muntenegrin și mai mulți ofițeri turci și specialiști civili.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Septembrie a. 1912.

Vlaicu la Ibașfalău. Ni se scrie: Puțin timp ne mai desparte de ziua când se va ține zborul lui Vlaicu la Ibașfalău. Cu toate că terenul e pregătit atât pentru reușita morală cât și pentru cea materială totuș se dezvoltă o activitate febrilă. Satele sunt cutrecrate în lung și lat de oameni însuflețiți și placarde mari vestesc Românilor din cele patru colțuri ale Ardealului, că ziua de 8 Septembrie va fi o zi măreață pentru Români tărnaveni.

Insuflețirea e de nedescris, atât între Români tărnaveni, cât și între străini. Nenumăratele scrisori ce sosesc zilnic, prevestesc un succes splendid. Cu deosebire sunt înduioșătoare rindurile scrise din partea plugarilor, prin cari îndeamnă ducerea la îndeplinire a acestui lucru mareț, promițând în acelaș timp participarea lor cu zecile de mii.

Va fi o clipă măreață, când șoimul nostru se va avânta cu pasărea sa în sferle senine, străbătând ca fulgerul orizontul și arătând bravilor stegari gloria geniului românesc.

În acele momente simțământul național se va înrădăcina și mai mult în inimile plugarilor, cari amenințați în existența lor națională, ca și frații lor din Sătmăr, cu o ultimă sforțare zic: „dacă noi nu știm bine românește, voim ca cel puțin fiii noștri să o învețe”. Lacrămile de recunoștință ce se vor ivi în ochii melancolici ai blândului țaran în clipa solemnă, va fi o nouă dovadă că s'a trezit mândria națională. Nimeni să nu lipsească în ziua de 8 Septembrie dela Ibașfalău, dela grandioasa manifestație, de care se bucură neamul întreg. Preoțimea noastră are o datorie sfântă să îndemne pe oameni la o participare cât mai numeroasă. Simțământul național trebuie să înlocuiască celelalte griji, căci doar Vlaicu e român, iar preoții cu crucea în frunte sunt căpitani oștirea române.

„Călătorul”.

În chestia zborului d-lui Vlaicu la Târgul-Murășului. Primit următoarele:

În raportul ce V'am trimis despre zborul lui Vlaicu în Târgul Murășului, am scris între altele că: aranjerii au cumpărat zborul cu 7000 cor. și Vlaicu ar fi avut o pierdere de 12 mii cor. dacă ar fi aranjat zborul în regia lui proprie. După informațiile competente primite ulterior, însă, aranjerii n'au cumpărat zborul, ci numai au anticipat speșele, astfel că zborul s'a aranjat în regia lui Vlaicu.

Rugându-Vă să publicați această rectificare ce trimit în interesul adevărului, primiți etc.

Dr. Ioachim Tolciu.

Aeroplane românești în srăinătate. Zilele acestea s'a terminat la Bristol în Anglia, concursul internațional de aviație, la care aviatorul român Coandă a avut un deosebit succes: Monoplanul „Coandă-Bristol”, în ce privește stabilitatea zborului planat și bravarea furtunei, au eșit cele mai bune. Ministerul de război englez a cumpărat pentru actualele manevre engleze, cari au loc în cursul lunii curente cele două mașini tip „Coandă”, cu cari s'au făcut experiențe. Pentru încurajare ministerul englez a dat suma dublă și aparatele au fost comandate pe suma de 50 mii lei fiecare, adică 100,000 lei două.

Este vorba ca cu un aparat „Coandă-Bristol”, cumpărat de pilotul amator d. Șerban Cantacuzino să se facă cursa: Bristol-București în cursul lunii curente. D. Șerban Cantacuzino va pilota singur aparatul, având ca pasager în tot drumul pe mecanicul său. Drumul parcurs va fi astfel: Bristol, Calais-Paris-Strasburg-București.

Sfârșitul „Imperiali”. Ni-se scrie din Paris că pe lina de omnibuse „Madeleine-Bastille”, s'a pus în circulație primele autobuse. Pe toate celelalte linii, înlocuirea s'a făcut încă de mult. Astfel omnibusul cu cai va dispărea foarte curând cu totul de pe străzile Parisului. De aceea parisienii se uită cu părere de rău la ultimele omnibuse cari au mai rămas căci odată cu el se duce și o parte din istoria Parisului. Orașul pierde un mijloc de comunicație care i-a dat înfățișarea pe care a avut-o timp de 60 de ani. Vagonul greoi, tras de trei cai puternici, și ocupat mai totdeauna până la ultimul loc, părea că plutește deasupra stradelor ca o corabie de salvare. Pe „imperială” ședeau întotdeauna două rânduri de pasageri, străinii cu deosebire o preferau, deoarece puteau astfel să admire întreg orașul, trecând dealungul bulevardelor celor mai animate.

Și tot drumul acesta nu costa mai mult de 15 centime. Parisul va pierde toate aceste farmece, căci autobusul n'are nici imperială și nici nu merge destul de încet ca să aibi răgazul să admiri bulvardele. Imperiala a trăit aproape 60 de ani.

Cele dintâi omnibuse au apărut pe stradele Parisului în anul 1828. Un antreprenor obținuse permisiunea de a pune în circulație 100 de vagoane. Publicul s'a obișnuit cam încet cu noul mijloc de comunicație, care era și cam scump pe vremea aceea. Drumul costa 25 centime și fu ridicat apoi la 30. Când publicul se obișnuise cu acest fel de vehicul, se formară mai multe companii de omnibuse, cari făcură diferite modele de vagoane.

Nimănui însă nu-i veni în gând să utilizeze și acoperișul, ci se mulțumiau cu cele 15 locuri din interiorul vagonului. Prima imperială apărură în anul 1853. Cu prețul ei ieftin, costând numai jumătate ca în interiorul vagonului, mai având apoi și aer curat și vedere liberă își găsi foarte repede amatori, și deveni un adevărat tablou caracteristic al vieții de stradă a Parisului. Cu toată imperiala însă, omnibusurile deveniră neîndestulătoare acum vre-o 20 ani, pentru circulația din ce în ce crescândă a Parisului și parisienii răsufară mai ușurați când se puse în circulație prima linie a trenului metropolitan, care străbate pe dedesubtul stradelor cu o înțea foarte mare, satisfăcând astfel cerințele tuturor. Humoristii Alphonse Allais și Courteline cântaseră de altfel în cupletele lor incetivneala omnibusului „Pantheon-Courcelles”, autobusul însă are să mai aștepte mult, până va fi cântat și el de poeți.

327 studenți Români la universitatea din Cernăuți. Statistica oficială ne arată că la universitatea Cernăuțiană sunt înscriși 1162 de studenți resp. studente. Dintraceștia sunt 867 din Bucovina, 188 din Galiția, 12 din Ungaria și Transilvania, 56 din România, iar restul din celelalte provincii austriace, din Rusia, Sărbia, Bulgaria, Turcia etc.

După naționalitate sunt: 327 Români, 343 Nemți, 297 Ruțeni, 83 Poloni, 14 Sârbi, 9 Ruși, 10 Bulgari, 2 Francezi, 2 Cehi, 1 Maghiar și 1 Englez.

După confesiune: 411 ortodoxi, 1 arm. or., 170 romano-catolici, 90 greco-catolici, 40 protestanți și 443 de evrei.

La facultatea teologică avem 107 Români față de 43 Ruțeni.

La facultatea juridică 130 de Români față de 156 de Ruțeni (între cari până la o sută de evrei) și 274 de Nemți. (Evrei sunt 289, aceștia s'au înscris de data aceasta cu Ruțeni și Nemți, numai vr'o zece cu Români).

La facultatea filosofică sunt 82 de Români față de 80 de Ruțeni și 150 de Nemți. Evrei, între cari peste 60 de fete.

Fată de semestrul trecut a crescut numărul Românilor cu 15, cel al Ruțenilor cu 92, cel al Polecilor cu 7, iar cel al Nemților a scăzut dela 614 la 434 deci cu 180. Scăderea aceasta a elementului german e a se atribui faptului că o parte destul de însemnată a Evreilor, s'a înscris de data aceasta demonstrativ în lista Ruțenilor, deoarece Nemții se opun cererii lor juste de a se înscrie cu Evrei. Faptului acestuia au să mulțamească deci Ruțenii sporul lor cel mare, un spor pe care li-l dorim din toată ini-

ma. Jidanii însă au arătat acuma pe a cărui parte sunt simpatiile lor. E și firesc să fie așa. Amândouă poparele trăiesc din pâinea noastră, sunt neamuri parazite, pentru ce deci să nu se înfrățiască. Noi vom trage consecințele.

Jean-Jacques Rousseau asasinat. În „La Grande Revue”, doctorul Raspail se încearcă să stabilească cumcă Jean-Jacques Rousseau a murit de moarte naturală, ci că a fost asasinat de nevasta lui, Theresa. Acuzarea aceasta a mai fost formulată în mai multe rânduri și mai cu deosebire de Stanislas de Girardin în camera deputaților francezi, în ședința dela 25 Martie 1822. După doctorul Raspail, nu poate fi nici cea mai mică îndoială în această privință și el se bazează pe următorul fapt:

„Cercetarea măștei mortuare executată la 3 Iulie de Houdon a descoperit existența a trei răni pe față, cel puțin două din ele determineră niște fracturi ale craniului și ale feței, osul frunții fusese turtit, scheletul nasului atins.”

În acest caz, însă se ridică o problemă: al cui e scheletul descoperit în 1897 și transportat la Patheon ca fiind al lui Jean-Jacques, deoarece acest schelet nu prezintă de loc fracturările de cari vorbește drul Raspail?

E o versiune care susține, de altfel, că corpul lui Jean-Jacques Rousseau, ca și al lui Voltaire, nu mai e de mult la Pantheon și că în consiugul său se odihnesc rămășițele pământului străine.

O nouă cale ferată în Rusia. S'a decis construirea drumului de fier prin Altai. Linia va cuprinde 764 verste, dela stațiunea Novo-Nicolaeffsk (Transiberian) până la Semipalatiusk, prin Barnul, cu o ramură spre Biysk. S'a convenit un termen de 5 ani pentru terminarea lucrărilor. Această cale ferată, care este începutul unui mare drum de tranzit din Siberia la Turkestan, va avea o mare însemnătate comercială și economică.

Un român face ochiul lumel pe jos. Am mai avut, în dese rânduri, prilejul să vorbim de tânărul turist I. Marinescu, care a plecat să facă ochiul lumel pe jos. Turistul scrie acum din Budapesta, că a sosit în capitala Ungariei „în foarte bună stare”, că nu se simte deloc obosit și că în ziua de Sf. Maria pleacă la Viena, unde speră să ajungă pe la 20 August. Marinescu ne roagă să aducem mulțumiri publicului bucureștean pentru căldura cu care l-a îmbrățișat. În toată Ungaria, Marinescu a putut zbora în liniște tricolorul românesc, fără să fie împărat de către autorități.

Mare nenorocire pe drum de fer. Din Elberfeld vine știrea, că Duminecă pe la ora 1 d. n., ultimul vagon al unui tren de persoane desfăcându-se de celelalte, a sărit la o curbă, de pe linie căzând jos de pe terasament. Vagonul s'a sfărâmat. Prima parte a trenului se opri imediat și pasagerii luară parte la salvarea celor rămași în vagonul desfăcut. Opt cadavre, oribil mutilate, 6 răniți grav și 25 mai ușor, au fost scoși de sub sfărâmurile vagonului.

Din ale cenzurii rusești. Din Petersburg vine știrea, că scriitorul Nekacszeff, cunoscutul cercetător al operei lui Tolstoi, a fost condamnat la Tiflis la un an închisoare, pentru că păstra diferite scrieri interzise ale lui Tolstoi.

Accidentul de automobil al unui prinț german. În Berlin automobilul principelui August Wilhelm s'a ciocnit cu un tramvai care era grav avariat. Automobilul a suferit deasemenea grave stricăciuni. Pricipele a scăpat neatins și și-a continuat drumul cu un taxamtru.

Pronunțarea în latinește. Bolnav bolnav, dar Papa Piu face din când în când câte una lată. O adresă către lumea catolică cere să se pronunțe latineasca așa după cum făceau românii, nu ca francezii, germanii, englezii de azi. E adevărat că cea mai glorioasă limbă de pe pământ este schimonosită după nevoile fiecărei limbi moderne. Pe centum de exemplu francezii îl citeau: sentim, germanii kentum, englezii kintom. Papa n'a întimpinat numai a-probări. Amorul propriu rezistă chiar și unor atari puteri. Cu toate acestea lumea cultă găsește chestia foarte importantă și o discută. Greu este, că nu ajung toți la aceeași concluzie în ce privește sistemul tip al pronunțării.

Unii cer să se citească așa cum se învață în școalele noastre: Centum, Cicero, etc., pentru că așa citeau strămoșii noștri.

Evident — răspund alții — dar dacă e vorba să imităm trecutul, apoi de ce să mergem numai până la perioada tranzitorie între latineasca dela origină și neolatinele, și să nu înaintăm până chiar la origine, când latinii, sub influența grecească, citeau Kentum, Kikero?

Discuție academică din care s'ar cădea să iasă o respectare conștiințioasă a limbei latine, ale cărei frumuseți și corectitudini de construcție vor fi pe vecie inimitabile.

O miliardară în căutarea unui bărbat. Unul din cele mai mari ziare americane a publicat un anunț al văduvei miliardare Clara Brown, care dă de știre că este în căutarea unui bărbat. A doua zi după apariția anunțului d-na Clara Brown a primit peste 1500 de oferte. Cea mai originală ofertă este însă aceea a unui șofer care scrie următoarele văduvei miliardare:

„D-nă, mă căsătoresc cu orice femeie, de o fi neagră, albă, verde, vânătă, ori cum o fi, căci acuma nu am de lucru. Dar atâta îți scriu, că numai acum mă însor, căci de-mi voiu afla post nici pe cea mai ispititoare femeie nu mi-o iau în cărcă, X. Y. șofer.”

Dacă și văduva miliardară o fi tot așa de originală ca și șoferul ofertant atunci cu siguranță că d-na Clara Brown și-a și găsit bărbatul.

Zemstvoul și moștile Spiridonel. Din Chișinău ni-se comunică că zemstvoul s'a ocupat zilele acestea și-a tranșat situația moșiilor din Basarabia, aparținând Mitropoliei și bisericii Lozonschi din Iași. În cursul săptămânei viitoare, zemstvoul va căuta să se tranșeze definitiv chestia moșiilor din Basarabia, aparținând casei Sf. Spiridon din Iași.

Canalul dela marea Neagră la marea Baltică. Guvernul rus studiază de multă vreme proiectul unei bazinele mării negre cu acela al mării Baltice. Proiectul prevede săparea unui canal care ar lega bazinul Dunei care se varsă în marea Baltică lângă Riga, cu Dniprul care se varsă în marea Neagră. În aceeași direcțiune guvernul austriac studiază proiectul unui canal care ar lega Dunărea, Elba, Vistula și Dniprul și pe care ar putea să navigheze vase cu un tonajiu de 600 de tone. Totalul lucrărilor s'ar ridica la suma de 850 de milioane de franci. Numărul canalelor ar fi de 6 cu o lungime totală de 1600 de km

Un canal de mare importanță este și acela care va lega Dunărea de fluviul Oder și pe care guvernul austriac ar dori să-l construiască cât mai curând. Canalul acesta ar costa peste 350 milioane de franci.

Amundsen n'a ajuns la Polul Sud. Comisiunea științifică din Copenhaga, a constatat că exploratorul Amundsen a greșit socoteala privitoare la ajungerea la Pol. El n'a atins chiar Polul Sud, ci a ajuns până la o distanță de un sfert de milă de acesta. Totuși controlul se va repeta încă odată.

Micul Astor. Cunoașteți unul din cele mai dnuioase incidente de pe „Titanic”. Colonelul Astor, de 47 ani, era în călătorie cu soția lui, o frumoasă femeie de 18 ani. Vine catastrofa. Ea are loc într-o barcă de salvare. El, cu un curaj clasic și cu un cavalerism incomparabil, rămâne pe bord, ca să poată scăpa alții mai slabi, și privește barca ce-i ducea amorul și speranțele pe când „Titanicul” intră încet încet în apă, ca să nu mai reparați niciodată.

S'a comentat mult testamentul lui Astor, care lasă soției 25 milioane, cu condiție să nu se remărite. Egoism feroce, au zis unii. Dragoste fără margini, au răspuns alții.

Acum însă, după 4 luni dela catastrofă, văduva Astor naște un băiat. Este în New-York evenimentul zilei. Nimeni nu vorbește de altceva. A rămas pe jos alegerea prezidențială.

Vă închipuiți fericire pe rodul acestei căsnicii nenorocite. Se zice că rufele, leagănul și tot confortul copilului costă 250 000 lei: Lumea aleargă să vadă acest pui, căruia, după testament, îi va reveni 15 milioane din cele 750 milioane lăsate unui băiat al lui Astor din prima călătorie.

Oprită să se mărite, mama își va concentra iubirea asupra copilului mic — dacă nu cumva

inima — adesea poznașă — nu-i va da brânci în altă parte.

x A încetat! căderea părului. a eluia, care întrebuințează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața. de vânzare la *Toth Adorján, drogheria la „Venus”, Lugoj-Lugos.* Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

x **Manuale de școală folosite și noul** pentru toate școalele civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

(133-)

Ultima oră

RECHEMAREA AMBASADORULUI TURCIEI DIN VIENA.

V i e n a, 4 Sept. n.

Din Constantinopol vine știrea, că în curând Poarta va rechemă pe beicul Mavrogeni, ambasadorul Turciei la Viena înlocuindu-l cu un alt politician turc. Cauza căderii lui Mavrogeni, se zice, ar fi, că ambasadorul n'a putut să informeze destul de bine Poarta despre acțiunea contelui Berchtold și, că stângăcia lui a fost cauza divergențelor ivite între contele Berchtold și Poartă.

ACCIDENT DE BALON ÎN LAGĂRUL DELA ÖRKÉNY.

Örkény 4 Sept.

Azi dimineată în lagărul dela Örkény, unde actualmente decurg exercițiile de tir ale artileriei s'a întâmplat o mare nenorocire. Se știe, că în manevrările de război au un rol important și baloanele măștar. Locotenentul Fr. Nietsch dörfer conform ordinului comandantului trebuia să monteze azi un balon, cu ajutorul soldaților. Un vânt puternic însă a smuls balonul din mâinile soldaților urcându-se cu o celeritate foarte mare și ducând cu sine și trei soldați de artilerie, cari dela o înălțime de mai mulți metri au căzut murind pe loc.

CONTELE TISZA E GATA SĂ RENUNȚE LA PREȘEDINȚIA CAMERELI.

Contele Tisza a dat în numărul de azi al ziarului „Az Ujság”, în care spune că e gata în orice moment să cedeze alțuia președinția camerei, dată fiind împrejurarea că opoziția ține cu îndârjire la sacrificarea persoanei sale, drept condițiune a începerii tratativelor cu guvernul. Cu totul altfel stă însă lucrul cu Lukács, care nu poate fi sacrificat cu una cu două, numai de dragul opoziției. Ar fi un adevărat atentat, spune Tisza, la bunurile naționale, la interesele de existență ale națiunii, dacă am jertfi între împrejurările extrem de grele de azi, capul lui Lukács. Niciodată majoritatea nu se va învoi, ca pentru a satisface dorințele capricioase ale opoziției, să renunțe la seful său, căruia are să-i mulțumească nu numai existența și mărirea sa proprie, dar mai mult, binele și viitorul națiunii.

În sfârșit, Tisza constată cu satisfacție o apropiere din partea contelui Andrássy, care în articolul său din urmă din „M. Hirlap” arată condițiunile cari pot servi ca bază tratativelor de pace cu guvernul. Dacă ideea suslevantă de Andrássy în articolul din „M. H.”, deși nu chiar în forma contemplată de el, va putea fi realizată, nimic nu mai stă în calea păcii dorite.

Mai mulți fruntași din opoziție răspund în ziarele de seară la declarațiile lui Tisza. Își spun, între alții, cuvântul Justh, Polónyi și Barabás, precizându-și din nou atitudinea și accentuând încă odată că o colaborare cu guvernul nu se poate închipui fără înlăturarea și a lui Lukács, care s'a făcut în asemenea măsură vinovat de violarea constituției ca și Tisza.

ORONIOA SOCIALA

Concertul dlui Ionel Crișanu în Sibiu.

Baritonul liric d. Ionel Crișanu, cântăret de operă, absolvent premiat al academiei ces. reg. de muzică și artă dramatică din Viena, înainte de-a pleca la teatrul din Goblonz, unde e angajat, dă în Sibiu un concert în 16 Septembrie st. n. precis la 7 ore și jum. seara în sala „Unicum”.

Numele dlui Crișanu e îndestul de cunoscut din turneele sale și nu e avizat la reclamele noastre. Cine a luat parte la concertele acestea a putut să se convingă, că d-sa nu numai ca cântăret de operă, ci și ca interpret al muzicii de concert merită atențiunea tuturor. Din felul lui de-a interpreta muzica clasică și modernă, atât străină cât și românească, se desprinde o adâncă pricepere și o deplină pătrundere în sufletul tainic al celor mai vestiți compozitori. D. Crișanu toarnă viață în cântecile, de multe ori greu de înțeles, ne face cu putință să cunoaștem și noi sentimentele complexe cari au stăpânit sufletul unui Brahms în clipa când a compus cutare Lied. Ni se deschide larg orizontul în care vestiții măestri ai muzicii și-au trăit sau își trăesc viața bogată în cele mai varii emoții și cele mai adânci sbuciumări, cu un cuvânt ne apropiem de compozitor, pe care altfel l-am vedea împrejmuț de vălul des și rece al unei neînțelese taine.

Publicul Sibiian, care se bucură de o cultură muzicală mai avansată, va avea deci Luni în 16 Septembrie st. n. câteva clipe de adevărată elevare sufletească. D. Crișanu își va avea desigur locul său convenit în șirul numeroșilor cântăreți serioși de concert, cari în turneele lor se opresc și în acest oraș bogat în viață artistică.

Programul se va publica la timpul său.

PAGINI RASLEȚE.

Amintiri din Blumenstadt.

De Dr. C. Pavel.

(Continuare și fine.)

Locuri cu Hauswiese, Helenental, și-se întipăresc adânc în memorie, iar priveliștea dola ruinele *Rauheneck și Rauhenstein*, stăfii din lumea cavalerilor medievali, ce a fost și nu mai este, te face să cazi în genunchi, — ca și *Victor Cousin* marele filosof în fața celor șapte pânze de Rafael, și așa să admiri.

De pe o creastă țuguată, unde zac aceste ruini, se deschide o largă și pitorească vedere până la *Neu-Wienerstadt*. E o vale lată de ambele părți tivită de dealuri ușor înclinate. Icolile dintr'un grup de brazi se înalță turla bisericii ce lucește în bătaia soarelui și două-trei coșuri de fabrică. Sunt neobișnuit de înalte și zifulica întreagă gâlgăie fumul din ele și se înalță în zare ca și orice lucru gol și ușor sau ca orice individualitate goală și ușoară.

Pe munte ești mai aproape și de Dumnezeu.

„Wer niemals einen Berg erstiegen
Nie noh der Welten Henlichkeit”

Viața e destul de efitoară ca și ori unde în orașele germane. Asta însă nu înseamnă că neamțul n'ar ști cum să-ți scoată banul din buzunar. Ți-l scoate însă așa încât nici nu observi, coronuță după coronuță. În urmă de ce samă-s bazarele și roțile cu noroc pas de pas și pe deasupra Arena cu 2—3 producții la zi.

Cunosc multe locuri de vilegiatură atât la noi cât și în străinătate, dar cecece mă face să ridic dinadinsul aceste băi, este înaltul spirit de cultură și sobrietate ce se manifestă în cuprinsul Badenului.

Aici oamenii nu fac numai băi, ci și studiază în adevăratul înțeles al cuvântului. Din Mai până în Octombrie sunt deschise mai multe expoziții de pictură și sculptură, opere de ale maestrilor din Viena și Graz. Arhiducatul Austriei de jos,

sustine aici un mare muzeu arheologic și istoric „*Museum des Vereins der niederösterreichischen Landesfreunde*”. Pe arta muzicală se pune mare și deosebit preț. Reuniunea *Wiener tonkünstler Orchester* în restimpul sezonului zilnic dă 3 concerte publice în parcul băilor. Ceeace m'a impresionat până la admirație față de acest mixt — sunt mulți italieni — dar distins public, este marea atențiune cu care urmărește întreg programul concertului. 3—4 mii de oameni plimbându-se agale ori șezând în jurul scenei ascultă cu respirarea de jumătate opere întregi fără cel mai mic șgomot. Asupra nivelului artistic al acestor concerte ajunge, dacă amintesc că în decurs de zece zile am avut prilejul să ascult tot ce-i veșnic și neperitor în muzică.

Afișul l-au ținut: *Beethoven*, simfoniile și „*Marcia funebre*”; *Gounod*, Faust, Romeo și Julia, *Königin von Saba*, *R. Wagner* întreg ciclul, *Schubert* opera *Fierrabras*. *Verdi* *Rigoletto*, *Aida* și *Traviata*, *Saint-Saens* *La Deluge*; *Bizet* *Carmen*, *Suppé* *Dichter u. Bauer*, *Sarasate* *Zigunerweisen*; *Rossini* *Wilhelm Tell*. *I. Strauss* *Indigo u 40 Räuber* și altele de *Donizetti*, *Mozart*, *Mascagni* *Meyerbeer*, *Oscar Straus*, *Haydn* *Richter* ș. c. l. Zilele trecute a reposat marele compozitor francez *Massenet*; a treia zi deja am asistat la un program compus din operele lui: *Thebre*, *Thais*, *Herodias* și *Scenes Napolitaines*. Serata aceasta a fost o surprindere pentru întreg publicul.

Arta muzicală — pe semne — își are trecutul său glorios la băile dela Baden. Dacă ne întorcem către „tăcuții oameni mari” aflăm, că aici au locuit *Mozart* cu nevastă-sa *Constanze* aici *Schubert* — 14 ani. — Dintre poeți, scrietori și savanți: *Grillparzer*, *Schwind* renumitul prof. *Nathnagel*, ș. c. l. a căror memorie e renumită parte în statue și busturi, parte în pietri de pomenire (*Ehrentafel*).

Reuniunea de muzică din Austria și-a ridicat aici un palat de vilegiatură (*Muziker-Erholungsheim*). Așa știe aprecia neamțul cecece te ridică și înalță din proza vieții zilnice și te împresună cu isvorul frumosului și al sublimului, cu Dumnezeu.

Cât simț de ordine și de datorie, cât devotament stăpânește inima și mintea acestui popor mi s'a dat să văd și astădată când cu prilejul praznuirii celei de a 82 aniversare a nașterii gloriosului nostru Monarh. Orașul arborat cu drapelele în două fețe ale dinastiei și toată împrejurimea până unde bate ochiul, păreau o mare de lumină. Focuri de bucurie spârgeau liniștea serii și se înalțau spre bolta înstelată, iar văduhul se cutremura de bubuitul tunurilor ce răsunau la sguduiturile aduse de adierea ușoară a vântului de seară dinspre *Schmelz* și *Neu-Wienerstadt*. — Toată suflarea trebuia să știe, că mâine se praznuiește Domnul puterilor pământestii.

Pe străzi sute de copii abia răsăriți nizuiau și dâșii copăcei după lume cu lumini și lampioane în mână. Impiedecându-mă de unul îl întreb în românește:

— Ce-i nemțesule ce strigi?

— *Hoch unsa Vata, unsa Kaisa* — îmi răspunde cât îl biruiau plămâni înholbându-se la mine. Avea cam 4—5 ani.

A doua zi dimineața abătându-mă prin sala de lectură am avut o impresie penibilă. Când aproape întreaga presă din Europa aduce omagii unui monarh, *Adivorul* dlui *Mille* — singurul ziar românesc de care am dat pe aici — într'o zgură de proză serie atrocități ilustrate de o scandaaloasă caricatură despre regele *Carol*, despre monarhul său. — Ce bine a zis maestrul *Caragiale*: „*Civilizație, cultură în țara românească!*”

La slujba pentru împăratul am avut prilej să văd cum sunt educate și îngrijite diferitele clase ale acestui popor. Și am cuvântul să mărturisesc, că nu cred să fi fost pe străzi ori în biserică om, care să nu fie membru la vre-o reuniune, începând dela oficerii în uniformă de mare ținută până la *Militär-Veteranen-Verein*. Așa se cimentează viața unui popor. Neamțul cum ese din școală e trecut din reuniune în reuniune, din *Verein* în *Verein*, până ce ia drumul altei vieți.

Se zice: fiecare neamț luat în parte e cam prostuț, strânși însă laolaltă alcătuiesc poporul cel mai cuminte și mai harnic din lume. La noi lucrul stă cam întors. Fiecare român în parte e cel mai înțelept, cel mai sfătos, ținând un toast

mușcă din celebritate și e candidat la idei mari, iar puși laolaltă nu fac nimic; e o adunare de babalăci cari nu știu nici trăi nici muri. În vremuri de cele mai grele socoteli, noi ne adunăm să plângem — ca la *Alba-Iulia* — lacrimi chilometrice.

Dar să amintesc de alt popor german, de danezi. Și în *Dania* fiecare plugar, cum ese din școala primară e obligat prin lege să cerceteze — așa zisa — *universitate populară*, unde îl învață mai departe punându-se preț pe instrucția economică rațională, pe plugărie. — De aici urmează apoi, că azi țara aceasta un palmac de pământ, și mâna asta de cameni vin pe planul întâi, ce privește economia de câmp, în toată Europa. Astăzi *Dania* prevede *Anglia* cu legume, lapte și carne.

Iată cum guvernează pământul poporul și-l ridică la lumină și bunăstare. Aici se muncește conștiu, și munca e cel mai mare regenerator fizic și moral.

Popoarele germane ne învață, că un popor care vrea să trăiască nu poate fi fără cultul idealurilor naționale, nu poate fi fără credința tare în Dumnezeu, nu poate fi fără credință cătră legea, limba și tradițiile sale și nu poate înainta fără știință.

Purtătorii științei adevărate trebuiesc să stea la directiva unui popor, cu toată lumea lor de gândire curată. Cu moravurile lor solide, cari au să coboare din sus în jos, precum adevăratele principii politice se ridică de jos în sus.

Din viața acelor popoare avem și noi să învățăm, care viață poartă viitor în tine. Și din viața acestor neamuri vezi, că nimic nu te înalță ca simțul de datorie, ca dragostea de țară, de prepășirea neamului tău, care are toate drepturile față de tine fiind forma veșnică și sfântă a vieții tale.

Lui i se cuvine toate.

POȘTA REDACȚIEI

Dl. L. Bincliciu. Adresați-vă la Sibiu. Nici noi n'am mai primit revista și nu cunoaștem cauzele. Credeți de altfel, că orice întârziere, va fi răspătită cu numere mai mari și mai bogate. — ca și în trecut.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

P. Voștinariu, Budapesta. Abonamentul pt. Demotriu Moga a fost plătit până la 30/VI 1912. Cu suma de cor. 20.— ați plătit abonamentul pe sem. II. 1912 și 6 cor. a trecut pe contul anului viitor.

Vasile Stoicaneu, Sona. Numărul cerut nu-l mai avem.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD
Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

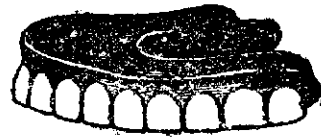
(Le 149—30)

NAGY JENŐ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97—120)

Apotecă

În comună curat românească cu medic în loc și doi medici în raion, fabrică și mai multe ofiții piață de săptămână și târguri de țară, cu raion, foarte mare e de vândut. Adresa la administrația Românilor. Ca 312—6

Doi candidați de avocați

afă aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

(Di 349—6)

Dr. Gheorghe Drimba,
Cohalm (Kőhalom).

PUBLIKAȚIUNE.

În urma decesului soțului meu se arendază urgent o moșie de circa 580 jug. cat. Depărțare de tren 3 klm. Doritorii sunt a se adresa eventual a se prezenta la Maria Salca, în Bórta, Mihályfalva gara și u. p. Nagy-Selyk.
(Sa 351—3)

Un candidat de avocat

ca praxă afă aplicare momentană în cancelaria avocațială
Dr. Iustin Petruțiu, adv.
(P. 337) Ch. șineu (Kisjenő)

„PLUGARUL” însoț. economică-comercială Blaj

Concurs.

Direcțiunea însoțirii economice „PLUGARUL” din Blaj publică concurs la postul de conducător-comptabil. Ceice doresc a fi aleși vor avea să dovedească cu certificate, că pot să conducă comptabilitatea și corespondența independent, vor fi preferiți, cei cu calificare și în ale economiei.

Leafa celui ales va fi 2000 cor. la an și 400 cor. bani de cortel.

Postul este de a se ocupa îndată după alegere. Cererile să se înainteze direcțiunei până la 12 Sept. n. inclusive.

Pu 350—3

Direcțiunea.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Fi 307—100)

Caut un scriitor

pentru cancelaria mea avocațială

Pe 361—2.

Dr. Nicolae Petra,
advocat, Sălște.

Prăvălie de instrumente muzicale de vânzare.

Tot aci, din cauza desfacerii prăvăliei, se vând totfelul de instrumente muzicale, violini pentru începători, harmonice, goarne și instrumente de suflat, cu prețuri foarte scăzute.

Va 330—8

Vasváry K. I.
Arad, str. A-z'alos nr. 5.

0 domnișoară română orfană,

inteligentă, se angajează la o doamnă sau familie domnoască ca damă de conversație, eventual ajutor la casă pe lângă condiții modeste. Reflecțiuni la administrația ziarului nostru.
Co 353—8.

Un comis

cu praxă bună în branșa de băcănie și bumbăcărie afă aplicare pe 1 Octomvrie. Se cere cunoștința limbilor: română, germană, și maghiară. Doritorii să se adreseze la firma

Du 352—3

Nicolae Dușolu,
Brașov.

2 Commis

unul în branșa coloniilor și unul în branșa manufacturii și

2 ucenici

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau civile afă aplicare la

Se 355

„SEVERINEANA”
societate comercială pe acții Karánsebes.

Institut pentru aranjarea școalelor populare

cu instrumente și aparate în înțelesul legii artic. XXVII din 1907. Proprietar: Iuliu Crăciun, farmacist Budapesta, VIII. József körút 20.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. învățători și comisiunii școlare că în scurt timp va apare lista instrumentelor și aparatelor susnumite în limba română. Rog a aștepta cu comanda și a mă sprijini prin aceea că comanda mi-le trimiteți mie.
Ca 313—4

CIASORNICE, GIUVAERICALLE, GRAMA:
FOANE și PLĂCI :

cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,
orologier și chimometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțum de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramofone.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

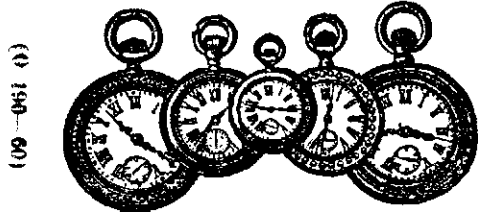
(Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

CAROL ORENDI junior,
orologier și aurar.

ATELIER DE REPARAT OROLOGE ȘI BIJUTERII
NAGYVÁRAD, Rimanoczi (áldós) utca 4.

Reparaturi speciale de orologe și bijuterii, pe lângă garanție. Atelier provăzut cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate părțile constitutive existente de orologe. Asigurarea orologelor și a sticlelor dela orologe contra spargerii. Reparații de orologe de precizie.
Prețuri ieftine. Lucrare excelentă.

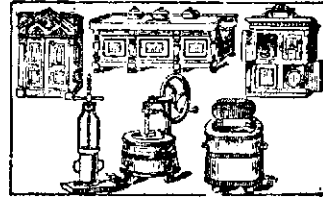
50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.

Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106—69.

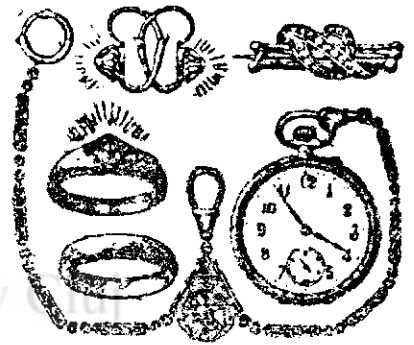

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre doplina mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută reșinate. Apa de gheață se întrebuințează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

☐ Să nu se confunde cu alte fabricații. ☐
Me 141—30)

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole opice. În atelierul meu se repara ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanție.
Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4%, și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele acele...

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca 6—8.

(Pa 173—60)

Cafenea nouă!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public a cunoștințelor și prietenilor mei, că am preluat fosta cafenea „Newyork” (în colțul străzilor Deák Ferencz și Fábrián) și cu totul renovată și aranjată spre comoditatea onoratului public sub numirea

Cafenea „Turul” („Turul” kávéház)

am deschis-o Duminică în 25 August n. 1912. Nizuința principală îmi va fi să mulțumesc pe deplin pretențiunile on. public. Se vor servi totdeauna *mâncări reci* precum și beuturi curate. *Cafenea este deschisă până dimineața!* Zilnic taraf de lăutari! Rog binevoitorul sprijin,

Cu distinsă stimă:

Ha 333—3

HAVANCSÁK JÓZSEF, cafegiu.

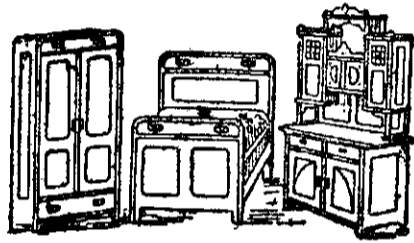
Mobile în toate stilurile • **moderne**
cea mai solidă executare

pe lângă garanță recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă zilnic deschisă, fără silă de cumpărare.

(P 184—60)

Urmașul lui **GROSZ FRIGYES OLASZ ANDRÁS**
LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ
ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în branșa mea, și anume: aranjamente pentru zidiri, porți de fier, gratii, grilajuri pentru morminte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru încălzit și cupatoare de fert, precum și reparări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile cele mai convenabile și serviciu prompt.

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă: (O 188—30)

Olasz András

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doamne execută în 12 ore. — **Convingerea e siguranța cea mai bună!** — Rugând sprijin

Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

(Ru 66—30)

Nou salon de modă pentru dame.

Am onoare a aduce la cunoștința st. dame din Arad și provincie, că am deschis în **Arad, str. Deák Ferencz, nr. 8.**

un salon de modă englezască și franceză

conform celor mai delicate pretențiuni. Experiențele de mai mulți ani câștigate în Paris și Londra sunt o garanție pentru executarea celor mai elegante toalete și costume. Modelele mele aduse din Paris sunt dintre cele mai excelente. Se pot comanda mustre de croiu după revista de modă.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt

Cu stimă:

Lamersdorf Zs.

On parle français Si parla italiano.

(La 331—10)

Stofele alese de Direcțiune luorate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Cel mai mare magazin de blănărie

DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru doamne și doamne, ultima modă și lucrări cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang. (Du 320—)

Totfelul de

mobile de fier și

aramă, matrațe,

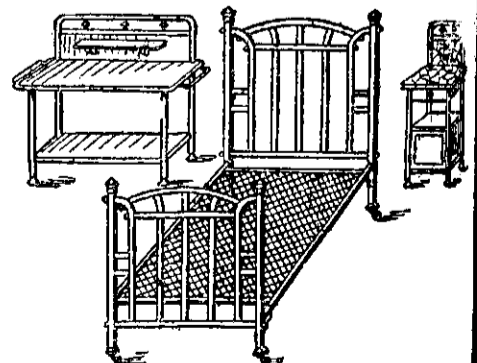
se vând cu prețuri favorabile la

CZELL și FRANCK

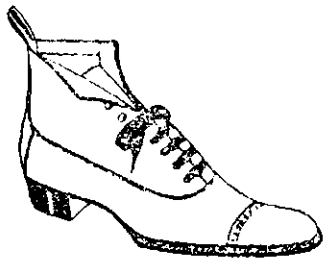
fabrică de mobile de fier, aramă și bănci pentru școli

BRĂȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.

(Ce 260—)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JÁNOS

Te 347—156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrassy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

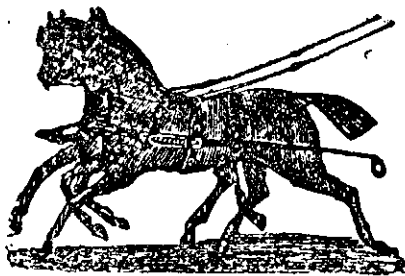
Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

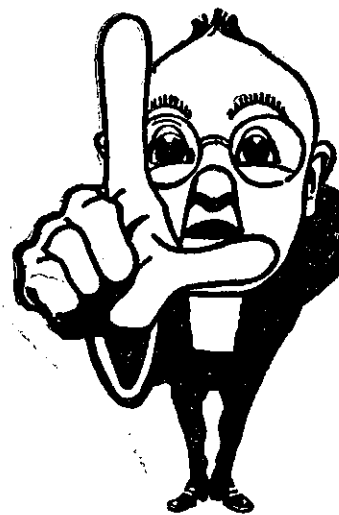

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșob). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampuri de piele fabricație proprie, pentru civilii și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soiurile cele mai lefține până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comarcele se efectuează conștiințios.

Dacă comandați ceva

ori ce vă și prospecte dela cei ce inserează în ziarul nostru, vă rugăm

să vă provocați la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da o atenție deosebită, veți fi serviți bine, deoarece firmele respective mai au nevoie de recomandăția noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei firme, imediat vom înceta a mai recomanda firma respectivă.

**Administrația ziarului
„ROMÂNUL”.**

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘIANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta, — Vinga.

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000 K

TELEFON: Centrala, Direcțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10.,
Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Delta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. —

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Dacă îți asudă picioarele întrebă-
ințează renumita

(E 170-20)

„Cremă de piu a lui ERÉNYI”

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fl.

Se poate cumpăra în toate drogheriile, prăvăliile de galduterii și ghete și în toate bărbierii, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI

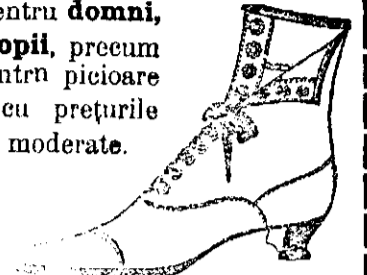
ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(Mo 185-30)

Inființată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

strungărie de lemn cu putere electrică.

SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută totfelul de lucrări solide în
bransa strungăriei, lucrări de
lemn și galanterii, specialist pen-
tru roți cu spițe, premiate de
două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută
prompt. Lucrări de mă-
sărie ieftine.

Go 185-15

Heinrich Rastel

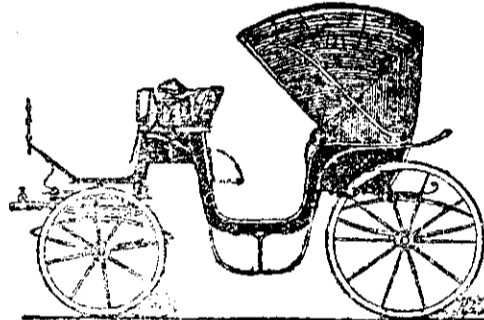
Ra 70-30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai
moderne TRĂSURI
precum și totfelul de CĂRUȚE.
Primesc ori-ce lu-
crare de reparare
și transformare,
văpsire și pregă-
tire de șele în preț
foarte ieftin. o o o

**ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT**

A LUI

CI 136-60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii
deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în
pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La
firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj
(Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă far-
macia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea
favor în prețuri.

(Si 4-60)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
pioiere? numai

la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIU Piața-mare
de pioiere în palatul **Bodenkredit**

se pot afla noutățile cele
mai moderne

En-tout-cas

și

pioiere

pentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea
mai bună **cu pre-
țurile cele
mai ieftine.**

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare,
în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli etc.
folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.**A R A D.**

(Ro 227-104)

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) filleri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fill.

Invățaceel tipograf.

se primește pe lângă întreținere *Justin Ardelean*, compactor. Arad str. Weitzer nr. 13. (A 293—2)

CREMĂ PENTRU FAȚĂ

pudre, parfumuri, apă de Colonia, perli pentru dinți, păr și haine, pieptene, ace pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment — se pot căpăta în drogheria (To 204—10)

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

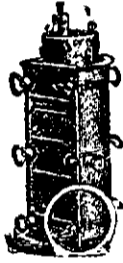
DIAMANT FERENCZ
electrician, magazin de candelabre
Arad, str. D.ák Ferencz nr. 7.
(Di 336—101)

MUSIKABITURIENTIN

ertheilt Unterricht in Klavier und Musiktheorie in pädagogisch modernen Style, mit schönsten Spielerfolg laut Lehrplan der Wiener Musikakademie. Talentirten Zöglingen Honorarer mässigung. Einschreibungen Vormittag BATHYÁNYI gasse 17. (A 294—10)

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZVNTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., V. la-utea 7 szam.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

(Fi 226—50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nrii 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Cór.
Fond de rezervă 2,000.000.— Cór.
Depuneri spre fructificare 15,000,000.— Cór.
Circulațiunea anuală 400,000.000.— Cór.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocare pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragerere.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu